

Jü Evangelio San Juanta Jiojtekähui

Jü Diosta noki áu yorem yáuhuak

¹ Kësam huëpo jü Noki béja aaney. İri Noki Diostamak aaney, éntok ínëli jíba Diostukay.

² İri jü kësam huëpo jíba Diostamak aneihui.

³ Sime ayukamta áapo ä yáala. Kaa áapörík béchibotuk kaitatu éiyey.

⁴ Áapöríkut aykay, jü jíapsihuame. Jü jíapsihuame éntok, jü yoremem jíapsita machiriame.

⁵ İri machiria tachiriata bënasi kaa machiku béete; jü kaa machiria éntok kara ä tuucha.

⁶ Senu yoreme Diosta bétana äbo bíttuataka ímï aaney, Juan ti téhuaaka.

⁷ İri machiriata bétana nok iaahuaka äbo bíttuahuak, sime ä súalnakë béchibo, áapörík huämi.

⁸ Juan kaa jü machiriatukay; ál-la hua machiriata bétana ä noknakë béchibo äbo bíttuatukay.

⁹ Huä tua lütüriapo machiria, sime yoremem machiriame, ím ániau kóm yebisisey.

¹⁰ Ímï ániapo aaney; Dios éntok íkái ániata áapörík huam ä yáuhuak. Të huame ímï ániapo joome, katim ä tatäyak.

¹¹ Ä géntemmeu yepsak; ímëi éntok, katim ä mabetak.

¹² Sime huame ä téhuam súaleme, éntok ä mabetakame, áa bétanam Diosta usiarimtaka taahua.

¹³ Ímëri katim yorem áchayhuariapo usiarim bënna, éntokim kaa ímï buíapo yoremem yeu totomtëpo bënna, éntokim kaa yorem éerim ínel éä béchibo. Ál-lam tua Diosta bétana yeu yoremntula.

¹⁴ Éntok iri Noki áu yorem yáuhuak, éntok ito násuk jiápsak. Éntok ä loriatate bitchak, Áchayta looria huépülay Usiaritachi. Sime tua lútüria éntok tühuara át ayka.

¹⁵ Jü Juan áa bétana nookak. Chayeka ínel jiaahua:

—Íri ájãria hua ínel áa bétana ín jíähui: Huä chúkula ino sáu yebijnakeme, chë nésahue ino béppa, bueítuk áapo béja ínopat jiápsay.

¹⁶ Éntok jü yún ä jípurëu bétana, nat béppate ä mabeta.

¹⁷ Bueítuk Moiséjta huámte juka leyta mákhuak, të jü tua tühua éntok jü lútüria Jesucristota huämi, itou yepsak.

¹⁸ Jauhuey júne kaabe Diosta bil-la; ál-la hua huépul Usiari jíbba, tüisi nákhuame, áapo itom ä täyatuala.

*Juan Bautista Jesucristota bétana nookak
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

¹⁹ Íri ájãria jü Juanta nokakähui, júnak jume judíom buere joára Jerusalén bétana jume sacerdotem, éntok leviitam áu bíttuahuako, ä temaj-iaahuaka ä jábétukaihui.

²⁰ Áapo éntok huitti nokaka, áu yeu buíssek:

—Ínapone kaa ájãria jü Cristo.

²¹ Huanãrim ä temajek:

—Empo, ¿jábesãe jüntuko? ¿Jachë Elías?

Huanãi Juan am yómmiak:

—Ëe, kanne Elías.

Huanãrim ä temajek:

—¿Huanãisu empo hua PROFEETA yebijnakeme jãni?

Am yómmiaka:

—Ëe, ti ámeu jiaahua.

²² Huanãrim ä temajek:

—¿Jábesãe jüntuko? Itomë téjhua itom äbo sãhuekame jüneetua béchibo.

²³ Huanãi ínel jiaahua:

—Ínapone jü júya ánia bueka päriapo yeu kíkteka chayemta jáhui bénasi jiaahua: “Böotem lútulaik étapo Señorta huéenake pámani” —profeeta Isaíasta jáká bénasi.

²⁴ Jume áu bíttuahuakame éntok, pariseromtukai.

²⁵ Huanãrim ä temajek, ínel jíaka:

—¿Jatchiakasë jüntuk batöa, empo kaa Cristotaka, éntok kaa Elíastaka, éntok kaa PROFEETATAKA?

²⁶ Juan éntok ínel am yómmiak:

—Ínapo bãammea batöa; tẽ enchim násuk aane, senu kaa enchim täyhui.

²⁷ Íri ínel jü chúkula ino sãu yebijnakeme.

Áapo ino béppa nésahue; katchanne júne áu kóm chätuka, ä bocha huíkyam búttiapo yúmala.

28 Īri áma yeu siika Betábarapo, Jordán bathue mayoa huáitanachi, Juanta batöaïpo.

Jesús, jü Diosta Ili Kabara

29 Yokoríapo jü Juan juka Jesústa áu bíchaa huémta bitchak. Huanäi ínel jiaahuak:

—Īri, ájaria jü Diosta ili Kabara, jü én ím ániapo huaka kaa tühua yáarita yore úhuaame. 30 Īri ájaria hua ín áa bétana ínel jíakáihui: “Chúkula senu yoreme yebijnake, ino béppa chë úttiata jípureme; bueítuk áapo ínopat béja jíápsay.”

31 Ínapone kaa ä täyay; tene huári béchïbo yepsak, báammea yore batöaka Israelitammeu yeu ä machinakë béchïbo.

32 Ínel két jiaahuak, jü Juan:

—Ínapone ä bitchak, juka Espíritu Santota guókouta bénak téhueka bétana át kóm sika áa béppa tahuakamta.

33 Ínapo kaa ä täyay; tē hua nee äbo bíttuakame báammea ín batönakë béchïbo, huári ínel inou jiaahuak: “Huä jábetachë Espírituta át kóm huémta bíchakätek, éntok át ä tahuako, ĩri ájaria jü Espíritu Santoy yore batöame.”

34 Ínapone ä bitchak, éntokne áa bétana nooka, tua Diosta ä Üusitukä bétana.

Jume kësampo discípulom

35 Yokoríapo jü Juan júchi áma aaney, éntok guoy ä disciipulohuam.

36 Huanäi Juan, Jesústa huämi ják hueramay ä bíchaka, ínel jiaahua:

—¡Juyú! ¡Ïri ájaria jü Diosta ili Kabara!

³⁷ Jume guoyika Juanta majtiähui, Jesústam jikkajaka, áa sáú sájjak.

³⁸ Huanäi Jesús amáu remteka áa sáú kateme bíchaka, ínel jiaahuak:

—¿Jítasem jaria?

Bempo éntok ínel áu jiaahua:

—Maestro, ¿jáksë jóuhuak?

³⁹ Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Bínem kateka ä bitcha.

Huanärim áamak sájaka ä bitchak, ják ä jóakaïpo. Huanärim áamak áma taahuak, huäri taahuarichi; bueituk kúpteka náikim ják jiaahuay.

⁴⁰ Jü Andrés, Símon Perota saila, ïri jume guoyim násuk juka Juanta nok jikkajaka Jesústa sáú sikame.

⁴¹ Ïri béja juka Símonta ä sailahua bát téuhuak. Huanäi ínel áu jiaahuak:

—Juka Mesíastate téuhuak —Cristo ti téhuaakamta.

⁴² Huanäi Andrés Símonta Jesústau tójjak. Jesús éntok ä bíchaka ínel áu jiaahua:

—Empo jü Simmom, Jonásta üusi; émpë Cefas ti téhuaanake. (Ímëi téhuam éntok Peero tim jiau báare.)

Jesús, Felipeta éntok Natanaelta núnnuk

⁴³ Yokoriápo Jesús Galiléa buiarähui bíchaa sim báreka, Felipeta téaka ínel áu jiaahua:

—Ino sáukë huéiye.

⁴⁴ Ïri Feliipe Betsaida pueblopo jometukay. Ímï két jometukay jü Andrés éntok Peero.

⁴⁵ Feliipe juka Natanaelta téaka ínel áu jiaahuak:

—Béjate ä téula huaka Moiséjta áa bétana huam leypo jiojtekähui, éntok két huam profetam jiojtekäpo, huaka Jesústa, Joséta üusi, Nazaretpo jometa.

⁴⁶ Natanael éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jachu Nazaret joärapo jita tühua yeu huéé mátxhi?

Huanäi ínel áu jiaahua jü Feliipe:

—Äbe sika ä bitcha.

⁴⁷ Jesús éntok Natanaelta áu jëla huémnta bíchaka, ínel áa bétana jiaahuak:

—Ímï aane, jü tua israelita; ï óutachi jü ára nókíchiria kaita át ayka.

⁴⁸ Natanael éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jáchisë nee tatäyak?

Huanäi jü Jesús ínel ä yómmiak:

—Felipeta kee enchi núnuyo, chunam bétuk enchi kátekne enchi bitchak.

⁴⁹ Huanäi Natanael ínel ä yómmiak:

—Maestro, ¡émpë jü tua Diosta Üusi! ¡Émpë jü israelitammeu Rey!

⁵⁰ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—¿Jachë kíal chunam bétuk enchi kátekne enchi bitchak ti nee emou jíakä béchïbo nee súale? Én éntoke huatek chë íari béppa machik junne bínnake.

⁵¹ Jesús két ínel au jiaahuak:

—Lútüriapone enchimmeu ínel jiaahua: Én naateka téhuekatem áu étapomta bínnake,

Diosta ángelesim Yoremta Üusi béppa kóm kateme, éntok áa béppa jikau kateme.

2

Jü bóoda Caná Galiléa buiärapo

¹ Báij taahuarim huéy, pueblo Caná Galiléa buiärapo boodatukay. Jü Jesústa áiye két áma aaney.

² Jesús éntok ä disciípulom, kéchim áman núnuritukay, jum boodahui.

³ Juka vinota lütek, Jesústa áiye ínel áu jiaahuak:

—Kaitam vinota jípure.

⁴ Jesús ínel ä yómmiak:

—¿Jítasé ínomak jípure jámmut? Ketune kee jee yuuma, jü ín hora.

⁵ Ä áyehua éntok ínel ámeu jiaahua, huame áma sáyhuammehui:

—Simetem áapörík enchim yáa sáhuëu yáuhua.

⁶ Huämi éntok búsan téta sötörim bäam béchïbo áma mánekay, bem ä boojoriapo bénasi, bäam áma jípureka, jume judíom bem sáyhuakä pámani emo bábaksiahuäpo. Huämi huépul sötöpo ochenta o cien litrom bäam áma bekiakay.

⁷ Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Ímëi sötörimem báammea tápunia.

Huanärim jikau tájti am tápuniak.

⁸ Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Ilikkikem nüka, jü áma nésahuemtau am huéria.

Huanärim áu am tójjak.

⁹ Huä áma nésahueme éntok, jume bäam vinosi ayulame jihueka ä tütürek, kaa jünéaka jákun ä nütukaihui. Të jume áma sáyhuame ál-la jüneiyay, jume bäam jákun bem nükaihui. Huanäi juka jubemta núnuteboka,

¹⁰ ínel áu jiaahua:

—Sime yoremem juka vino türik bácham jíjítua; chúkula béja yünam jilatuk, huaka kaa tua türik am jíjítua. Të empo huaka vino chë türik ërialatukay, én tájti.

¹¹ Jesús ímëi señaalim bát huéeme yáuhuak, jum Caná Galiléapo, éntok yeu ä machiriak juka chë yörisi machik át ayukähui. Huanäi huame ä disciipulom ä súaleka taahuak.

¹² Chúkulam Capernaum pueblou kóm sájjak, Jesús éntok ä áyehua, ä sailahuam, éntok ä disciipulohuam. Huämirim kaa jaiki táapo áma aaneek.

*Jesús tiöpopo jita nénkiriom yeu béebak
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)*

¹³ Jü taahuari abe yuumay, pájcua téamta béchíbo, judíom boojoriähui. Huanäi Jesús buere joära Jerusaléniu jikau siika.

¹⁴ Huanäi jum buere tiöpou kibakeka, jume buéyesim áma nénenkame téuhuak, éntok kabaram, éntok guókohuim, éntok jume tómita nanakuliaka áma jokame.

¹⁵ Huanäi huiteri jíbebiata yáaka, tiöpopo simem yeu béebak, bem kabarammaki, éntok bem buéyesimmaki. Jume tómita áma

nakuliamé chíbela am guötiriak; mesam éntok chíbela tátabek.

¹⁶ Huanäi jume guókohuim nénkammeu ínel jiaahua:

—Íkãrem mékka huéria, éntokem ín Áchay kári kaa mercado káapo jípure!

¹⁷ Huanäi ä discípulom jïojtetau huáhuaatek, ínel ä jiäpo: “Em kári ín yöre béchïbo ín jiäpsipo nee sasäbuania.”

¹⁸ Huanäi jume judíom ä yómmiak ínel áu jiaka:

—¿Íta señaltasë itom bíttua, íkãi em joä béchïbo?

¹⁹ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Íkãi tiöpotem mójaktia; huanäine báij taahuata huéy júchi ä tóboktianake.

²⁰ Huanäi jume judíom yauchim ínel áu jiaahua:

—Cuarenta áma búsan huásuktiriapo yáari ïri tiöpo; ¿empo éntok báij táapo emo ä tóboktianake tíiya?

²¹ Të áapo ä takaahua tiöpo bétana nokaka ínel jiaahuay.

²² Huári béchïbo jume kókkolam násuk ä jíabitek, jume ä discípulom áu huáhuaatek, íkãra nokakãihui. Huanärim juka jïojteta súaleka taahuak, éntok Jesústa nokakãihui.

Jesús síme yoremem jíapsi jüneria

²³ Jesús Jerusalémpo aneka, judíom kabara jísobahuakä papajköpo. Huanärim juebénaka ä téhuam súsaleka taahuak, huame señaalim ä joay ä bíchaka.

24 Të Jesús kaa tua am súaleka taahuak,
 bueituk simem jiápsipo jüneriy,
 25 éntok kaabeta ä téjhuaanakeu
 boobíchaihui, jume yoremem bétana; bueituk
 áapo jüneiyay yoremta jiápsipo jita ayukähui.

3

Jesús éntok Nicodemo

1 Senu yoreme pariserom násuk aaney,
 Nicodemo ti téhuaaka. İri chë yörihuay, jume
 judíom násuku.

2 İri tukaapo Jesústau yepsak. Huanäi ínel áu
 jiaahua:

—Maestro, jüneate Diosta bétana em äbo
 yebij-latukähui; bueituk kaabe ímëi señaalim
 em joäu ára johua, kaa Diosta áamaktuko.

3 Jesús éntok ä yómmiaka ínel áu jiaahua:

—Tua lütüriapone ínel emou jiaahua, huä
 kaa bemélasí yeu yoremtukame, téhuekapo rey
 néosaurita kaa bínnake.

4 Nicodemo éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jáchisen jü yoreme yótaka júchi ára yeu
 tómté? ¿Jachu júchi ä áye tómpo ára kibake
 jáni? ¿Júchi yeu ä yoremtunaké béchíbo?

5 Jesús ínel ä yómmiak:

—Tua lütüriapone ínel emou jiaahua, kía
 jábe junne báapo éntok Espíritu Santota
 bétana kaa yeu yóremtukátek, téhuekapo rey
 néosauripo kaibu áman kibaknake.

6 Yoremta bétana yeu yoremtulame yoreme;
 të Espíritu Santota bétana yeu yoremtukame
 éntok espíritu.

⁷ Katë át emo guómtia ínel nee emou jíakä béchïbo: “Úttea júchi bemélasí enchi yeu yóremtunakëhui.”

⁸ Jü jeka ä huée bárëu bíchaa huéiye. Ä jáhuitë jíkkaja. Të jákübo ä huëu, éntok jákun bíchaa ä huëu kaibute jüneenake. Ilë bénomme, síme huame Diosta bétana Espíritupo yeu yoremtulame.

⁹ Nicodemo éntok ínel ä yómmiak:

—¿Jáchisu ìri ára yáatu?

¹⁰ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jachë empo, israelitam mamajtiaka, íkái kaa täya?

¹¹ Tua lütüriapone ínel emou jiaahua: Juka itom täyáute ettejhua, éntok huaka itom bíchakäu bétanate enchimmeu nooka; të íkái itom enchimmeu nokäu, katem ä súale.

¹² Eme juka ímí buíapo ayukamta bétana nee enchimmeu nokayo, katem nee súale. ¿Jáchisu júntukem ä súalnake jáni, huaka téhueka bétana huémta nee enchimmeu nokayo?

¹³ ‘Kaabe téhuekau jikau simla, hua téhueka bétana äbo kóm yebij-lame jíbba, hua Yoremta Üusi äbo bittuari, áman téhuekapo kátekame.

¹⁴ Jáchin juka Moiséjta mékka ánia see päriapo sisiguok bakotta ä tóboktiakä bénasi, junëli úttea, juka Yoremta Üusi tóboktiatunähui,

¹⁵ bueituk símetaka ä súalekame, katim emo tärúnake; ál-lam yü jíapsihuamta jípunake.

Dios síme genteta ániat jíápsame nákke

16 'Dios, jume ímï ániapo jiápsame úttesi am nákeka, huépulak jíba Üuseka síme genteta mámpo ä tójjak, bueituk jábetaka junne ä súsualekame kaa muknake, ál-la jíbapo béchïbo jíapsinake.

17 Dios ä Üusihua ániau kóm bíttuak, huame ániat jiápsammet kaa béttesi nokta ámet ä chúpánakë béchïbo, jume bem Dios berjim am jiokörinakë béchïbo áapörík huämi.

18 'Huä áapörík súaleme kaa noki béttesi át chúpila; tē hua kaa ä súaleme, béja noki béttesi át chúpila, bueituk Diosta huépul Üusi téhuam kaa ä súalekä béchïbo.

19 Íari béchïbo jü noki béttesi yorememmet chúpári, bueituk jü machiria ím ániau kóm yepsak; tē huame yoremem huaka kaa máchiraata chē türeka taahuak, bueituk huaka bem joäu kaa türi béchïbo.

20 Bueituk síme huame kaa tühuata joame juka machiriatam kaa türe, éntokim machiriau kaa ruk-rukte, juka bem joäbet kaabeta béttesi ámet ä nok íaaka.

21 Tē hua lütüriata joame machiriatau rúkte, bueituk huaka ä joäu ä jüneriatunakë béchïbo, Diosta bétana ä huéhui.

Jü jubemta amigo

22 Íkäi noksuka, Jesús jume ä discípulommak Judea buiärau yepsak. Huanäi ámemak aneka batöay.

23 Juan két jum Enón ti téhuaakapo batöay, Salim ti téhuaakä náapo, bueituk huämi bäam büruakay. Huanäi jü génte áu yájaka batöhuay.

²⁴ Bueituk jü Juan ketune kee pereesotehuay.

²⁵ Huanärim náu nok nássuak, Juanta discípulom éntok jume judíom, emo bábaksiahua bojóriahua bétana.

²⁶ Huanärim Juantau yájaka ínel áu jiaahua:
—Maestro, hua Jordán bathue huáytana émomak aneïhui, hua áa bétana em itou nokakähui, batöa éntok síme áu yájja.

²⁷ Huanäi Juan ínel am yómmiak:
—Jü yoreme kaita ára mabeta, kaa Diosta bétana ä máktuko.

²⁸ Emem nee jíkkajak ínel nee jíako: Ínapone kaa ájária jü Cristo yebijnakeme, ál-lane áapat hue iaahuaka äbo bíttuari.

²⁹ Huä jubekame ä jubi jíba jípunake, të hua jubekamta amigo ä chákäku huéeka ä nok jíkkajame tüisi al-leaka tahuanake, ä noki jíkkajako; ánëli két jü ín al-leäu béja chúpila.

³⁰ Áapo jikau bíchaa huéenake, ä yörihuäpo; ínapo éntokne kóm bíchaa huéenake.

Jü jikat bétana äbo yebij-lame

³¹ 'Huä jikat bétana äbo yebij-lame símem béppa nésahue. Huä buíapo joome éntok buíyya, éntok jíba ím buíapo ayukamta bétana nooka. Huä téeka bétana huéeme símem béppa nésahue.

³² Huaka ä bíchakäu éntok ä jíkkajakäu bétana nooka, të kaabe ä nokakäu súale.

³³ Huä ä nokihua súaleme, ïri juka Diosta noki lütüria tíya.

³⁴ Bueituk hua Diosta äbo bíttuakäu Diosta noki nooka; Dios éntok juka Espírituta kaabeta ámpolsi ä mákka.

³⁵ Jü ín Átchay juka ä Üusi nákke, éntok síme ayukamta ä mámpo tóij-la.

³⁶ Jü ä Üusi súaleme jíbapo béchibo jíapsihuamta jípure; të jü Diosta Üusi kaa súal báareme kaibu huaka jíapsihuamta jájamnake, ál-la hua Diosta ómtira jíba áa béppatunake.

4

Jesús éntok jü jámmut samaritana

¹ Jü Señor jünëiak jume pariserom ínel jíayhuamta jíkkajakáihui: Jesús chë yún am majtia éntok am batõa, Juanta béppa.

² (Të huitti nokhuäpo, Jesús kaa am batõay jjöbe, ä discípulom ál-la.)

³ Huanäi Judea buiärapo yeu siika, naa búrujti Galiléa buiärau bíchaa.

⁴ Éntok Samaria buiära páman ä huéenakeu útteatukay.

⁵ Huanäi senu pueblo Samaria buiärapo kátekame Sicar ti téhuaakäu yepsak. İri pueblo kaa mékka taahuay, Joséta herencia Jacobta ä mik-latukaï náapo.

⁶ Huämirim mánekay Jacobta poozom. Huanäi Jesús, boojo lottilataka, jum pozom náapo yejtek. Abe lúl-la yejtey jëla.

⁷ Senu jámut Samariapo jometaka áma yepsak, bächiseka. Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Bäamë nee miika.

⁸ Ä disciipulohuam éntok pueblou bíchaa sákalatukay, buähuamta jínuboka.

⁹ Jü jámut samaritana éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jáchisen empo judíotaka bäam inou nétane, nee jámut samaritanotuk junne?

(Bueítuk jume judíom éntok jume samaritanom katim emo huátia.)

¹⁰ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Empo jüneäteko Diosta jita yore mák bárëu éntok jábeta bäam emou nétanëhui, émpë inou am au éiye. Huanäine baa jíápsame enchi mik éiye.

¹¹ Jü jámut éntok ínel áu jiaahua:

—Señor, jume pozom mékka kömi, éntoke kaitay yeu am huík mátkhi. ¿Jáksë júntuk am jípure, jume bäam yore jíápsituame?

¹² ¿Jachë empo chë yöturi jáni, itom áchay bát kat-riam Jacobta béppa? Ímëi pozom itom miikak, áapörík áma baa jëkähui, ä üusihua éntok ä huakasihua.

¹³ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Kía jábe júne ímëi bäam jëkame, júchi bënasi bäi muknake;

¹⁴ të hua bäam ín ä miknakeu jëkame, kaibu júchi bäi muknake, ál-la huame bäam ín ä miknakeu, ä jíápsipom tápunika búitinake, ä yü jíápsinakë béchïbo.

¹⁵ Huanäi jü jámut ínel áu jiaahua:

—Señor, júmëi báamë nee miika, kaa bäi muk béchïbo éntok kaa äbo sika yeu am huík béchïbo.

¹⁶ Huanäi Jesús ínel ä yómmiak:

—Ámanë em kuna núnuka, äbo huéiye.

¹⁷ Jü jámut éntok ínel ä yómmiak:

—Kanne kuunak.

Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Lútüriatë nooka, kanne kuunak ti jíaka;
¹⁸ bueitukë mamnim béja kunala; juka én em jípurëu éntoke kaa kuunak. Lútüriatë nooka, ínëli jíaka.

¹⁹ Huanäi jü jámut ínel áu jiaahua:

—Señor, jíbatua empo Diosta profeta.

²⁰ Itom áchayim bát kat-riame ímí káupom Diosta yörek; eme éntok ä yöri béchïbo, Jerusalémpo ä ájariä tíiya.

²¹ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Jámmut, nechë súale, taahuari yúmanake, juka Dios Áchayta enchim yörinakëhui, kaa ímí káupo, éntok kaa buere joära Jerusalémpo jïbba.

²² Eme huaka kaa enchim täyähuem yöre; itapo éntokte huaka itom täyäu yöre, bueituk jü jínëuria judíom bétana huéiye.

²³ Të taahuari yúmanake, éntok én ájaria:

jume lútula huépo Dios Áchayta yöreme, espíritupom lútüriapo ä yörinake; bueituk jü Dios Átchay junëli áu yöri íaa.

²⁴ Dios Áapo Espíritu. Jume ä yöreme, espíritupom lútüriapo ä yörinake.

²⁵ Huanäi jü jámmut ínel áu jiaahua:

—Jüneane juka Mesíasta yebijnakëhui, Cristo ti téhuaakamta. Áapo yepsak, simeta itom téjhuaanake.

²⁶ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Jü Mesías ti téhuaakame, ínapone ájaria, jü émomak nokame.

²⁷ Júnëlam nokaysu, jume ä discípulom áma yájjak. Huanärim át guómték, jámuttamak ä

ettejoä tíaka. Të kaabe ä temajek: “¿Jítasë áu nátemaje?” o, “¿Jítasë áamak ettejhua?”

²⁸ Huanäi jü jámmut, ä bächia áma tö sika, pueblou bíchaa siika. Huanäi áman yepsaka, jume yorememmeu ínel jiaahua:

²⁹ —Äbem kateka ä bitcha, juka senu yoremta. ¡Bueítuk símeta ín josukäu huitti nee ettejhuariak! ¿Jachu jü Cristo yebijnakeme jáni?

³⁰ Huanärim jum pueblopo yeu sájaka áu yájjak.

³¹ Jume ä discípulom éntok chë júne áu nookay, ínel jíaka:

—Maestro, jibuäe.

³² Áapo éntok ínel ámeu jiaahua:

—Ínapo senu buähuamta ín buänakeu jípуре, enchim kaa täyähui.

³³ Jume ä discípulom éntok ínel náu jiaahuay:

—¿Jachu jábe áu jibuä tójak jáni?

³⁴ Jesús éntok ínel ámeu jiaahuak:

—Íri ájária jü ín buähuame: jü nee äbo bíttuakamta nésahui ín yáanakëhui, éntok ä tékil ín chúpánakëhui.

³⁵ Inëlem jijia emëe: “Ketune naiki mecham bëye, juka huajpo etta chúpánakëhui.” Të ínapo ínel enchimmeu jiaahua, jikau remtekem huasam bitcha, bueítuk jü echi béja saa bíakteka jójoni.

³⁶ Jü jíchupata tóboktéame béjtuana, éntok jíbapo béchïbo jíapsihuamta ä jípunakë béchïbo náu ä tóijnake, hua echákamtamak nánancha bem al-leenakë béchïbo.

³⁷ Bueituk ímí lútüría hua noki ínel jíame:
 “Jü echame seenu, jü ä tóboktéame éntok,
 täbui.”

³⁸ Bueituk ínapo naa bëkatana enchim
 bíttuala, huaka kaa enchim echakäu enchim
 tóboktianakë béchïbo. Huate bát echaka áma
 tekipanauak, eme éntok bem tekipanauakäpo
 tühuata mabeta.

³⁹ Huämi pueblolo juebena samaritanom
 Jesústa súaleka taahuak, jámutta ínel jíakä
 béchïbo: “Símëta ín yáari nee téjhuak.”

⁴⁰ Huanäi jume samaritanom áma yájaka
 jìokot áu jiaahua, áma ámemak ä tahua
 sáhueka. Huanäi guoy táapo áma taahuak.

⁴¹ Huanärim júchi chë júne juebénaka ä
 súsualek, áapörìk ámeu nokakä béchïbo.

⁴² Huanärim jámuttau ínel jiaahua:

—Béjate kaa kía ínel em jíá béchïbo ä súale,
 bueitukte ítapo itom nákammea ä jíkkaja,
 éntokte jüneiya tua lütüriapo íkái
 ájariatukähui, jü yore jínëunakeme, jü Cristo.

Reytau tékiakamta üusi tütek, jü Jesús

⁴³ Chúkula guoy taahuarim simsuko, huämi
 yeu siika, Galiléa buiärau bíchaa.

⁴⁴ Bueituk Jesús áapo ínel jiaahua, juka
 profheetata tua ä buiärapo, kaa ä yörihuä tíiya.

⁴⁵ Jume áma jomeme ä mabetak, Galiléau ä
 yepsako, símetaka Jerusalémpo ä yáakäu
 bíchaka jum pájcuá taahuaripo, bueituk bempo
 két áman nóitilatukay, jum pajkohui.

⁴⁶ Jesús júchi Caná Galiléa buiärau yepsak,
 huam bäam ä vino yáakäpo. Senu yoreme

yäurapo reytau kóba yöhue, ä üusihua tüisi kökoremta jípurey, jum pueblo Capernaumpo.

⁴⁷ İri juka Jesústa jum Judea bétana Galiléau ä yepsak ä jíkkajaka, ä üusi mukiapo anemta ä jítto äaaka áman siika, jìokot áu jíaka.

⁴⁸ Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Katem jume señaalim éntok kaa jaibu johuamta bichätek, kaibem nee súal éiyey.

⁴⁹ Huanäi jü reytau kóba yöhue ínel áu jiaahua:

—Señor, ámanë kóm huéiye, kee ín üusi mukeyo.

⁵⁰ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Bamsekë huéiye, jü em üusi béja türiak.

Huanäi jü yoreme Jesústa nokakäu súsualeka siika.

⁵¹ Jume ä sáhuëhuim áman kómä huéy, yehuim sájaka ä nánkek. Huanärim ä téjhuak, ínel áu jíaka:

—¡Béja türiak, jü em üusi!

⁵² Huanäi am temajek, ják horapo ä türi táytekähui.

—Tuuka, senu horam jíay jü táij huéchiria ä tójjak —tim áu jiaahuak.

⁵³ Huanäi jü ä áchayhua jünëiak huämi horapo juka Jesústa ínel áu jíakähui: “Em üusi béja türiak.” Huanäi ä súsualeka taahuak, áapo, éntok síme ä jóapo joomem.

⁵⁴ Jesús íkäi señalta yáuhuak, guosa huëpo Judea bétana Galiléau yepsaka.

5

Jü yoreme káraktila Betesdapo joome

¹ Chúkula íkái jita simsuko jume judíom bem papajkou áma johuay. Huanäi Jesús jum buere joära Jerusaléniu jikau siika.

² Huämi Jerusalémpo, jum kabaram puerta ti téttehuakäu kaa mekka, ili baubäa áma mánnek, hebreo nokpo Betesda ti téhuaaka. Huäri éntok mamni portaalim jípurey.

³ Ími juebena kökoreme tökay, liliptim, lolöim, káraktilam, jume bäam náu kuutemta boobíchaka.

⁴ Bueítuk senu Diosta ángel jamak huéytuk jum baubäau kóm sisimey; huanäituk jume bäam náu kuukuutiay. Ínëli jume bäam náu kuutiahuak, jü bát áman kóm sikame türikatuk tatahuay, kía jita kökoata ä jípurë bétana junne.

⁵ Huämi éntok senu yoreme aaney, béja treinta áma guoj naiki huásukteka kökoreka.

⁶ Huanäi Jesús bökamta bíchaka, éntok jünéaka junëli béja juebena tiempota ä huériähui, ínel áu jiaahua:

—¿Jachë türi péiya?

⁷ —Señor —ti ä yómmiak jü kökoreme—, kaabe jum bäau nee kóm huéria mátkhi, náu am kuutiahuako. Bueítuk nee áman huéyo, täbuika jáibusu ínopat áman kóm sisime.

⁸ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Yejteké, em át bökäu nüka huéiye.

⁹ Huanäi laütiposu jü yoreme türika taahuak, éntok áachä bökäu nüka naa huée táytek. Huäri taahuarit éntok jimyore taahuaritukay.

¹⁰ Huanäi jume judíom ínel áu jiaahua hua kökoreka türilatukähui:

—Jimyore taahuari ëni; katë ä püanampo yúmala, juka em át boböyëhui.

¹¹ Áapo éntok ínel am yómmiak:

—Huä nee tütekame, áapo ínel inou jiaahuak: “Em át böyëhuë nüka huéiye.”

¹² Huanärim ä temajek:

—¿Jábesa jüri: “Em át böyëhuë nüka huéiye”, ti emou jíakame?

¹³ Jü türialame éntok kaa jüneiyay ä jábétukaihui, bueítuk Jesús jume géntem áma aneme tö sika sékana bíchaa siika.

¹⁴ Chúkula Jesús jum buere tiöpopo ä téaka, ínel áu jiaahua:

—Béjë türila; Dios bejritë kaa éntok johua, kaa chë béttesi machik jita emou nóttinakë béchïbo.

¹⁵ Huanäi hua yoreme sika jume judío yauchim téjhuak, ä tütekamta Jesús tíiya.

¹⁶ Íari béchïbo jume judío yäuchim juka Jesústam guójjajasey ä mëbáreka, bueítuk íkäi ä joä béchïbo, jimyore táapo.

¹⁷ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—In Átchay én tájti tekipanua, éntok ínapo két tekipanua.

¹⁸ Íari béchïbo jume judío yäuchim chë júne át koptey ä mëbáreka, bueítuk juka jimyore taahuata béj-reka jíba ä huë tíaka, té két juka Diosta tua áu ä Áchayek tíä béchïbo, éntok Diosta bénasi áu ä joä béchïbo.

Jü Usiarita yäura

19 Huanäi Jesús ínel am yómmiak:

—Tua lútüriapone enchimneu ínel jiaahua: Jü Usiari kara ä éä páman jita yáuhua, ál-la huaka Áchayta joäu bíchau jíbba. Éntok simeta juka Áchayta joähui, jü ä Üusihua két alë bénasi ä johua.

20 Bueituk jü Áchayhuari ä Üusi nákke, éntok simeta ä yáa bárëu áu yeu ä machiria. Éntok chë buéresi machik áu yeu machirianake, enchim át guómtisi maachik.

21 Bueituk hua Áchayhuarita kókkolam ä tobotoboktiä bénasi, éntok jíapsihuatma am mámakä bénasi, junëli ketchi jü usiari huame ä mák bárëhuim jíapsihuatma am mábaka.

22 Bueituk jü Áchayhuari áapo kaabetat nokta chúppa, ál-la ä Üusihua simeta jábetat nokta ä chúpanakë béchïbo, yäurata ä mák-la,

23 simem Diosta Üusi bem yörinakë béchïbo, Áchayhuarita bem yöre bénasi. Huä Üusi kaa yöreme két huaka Áchayhuarita kaa yöre, äbo ä bíttuakamta.

24 'Tua lútüriapone ínel enchimneu jiaahua: Huä ín noki jíkkajame, éntok nee äbo bíttuakamta súaleme, jíbapo béchïbo jíapsihuatma jípure, éntok kaa noki béttesi át chúpatunake, ál-la mukilataka jíapsihuatma jájamla.

25 Tua lútüriapone ínel enchimneu jiaahua: Taahuari yúmanake, éntok én ájaria: huame kókkolam Diosta Üusi noki jíkkaijnake, huámëri jíapsinake.

²⁶ Bueituk jáchín jü Dios Áchayhuaritat ayka jü jíapsihuame, junëli két ä Üusi ä mák-la, jíapsihuamta át ayunakëhui,

²⁷ éntok két yäura úttiata ä mák-la, jábetat bette nokta ä chúpanakë béchïbo, bueituk áapörík Yoremta Üusiaritukä béchïbo.

²⁸ Katem íari nokit emo guómtitua; bueituk taahuari yúmanake: síme jume kókkola máarim ä noki jáhuita jíkkajnake.

²⁹ Huanäi huame türík yáalame yeu sájaka jíbapo béchïbo jíapsinake; huame kaa türík yáalame éntok yeu kannake, të nokta béttesi ámet chúpatunakë béchïbo.

Cristota testiigom

³⁰ 'Kía ín éäpo kaitane ára yáuhua; ín ä sáyhuaka pámanne jíba nokta chuppa. Huä noki ín chupaü yäura éntok lütüría, bueitukne kaa ín éäu jo báreka éiya, ál-la hua nee äbo bíttuakamta éähui, jü ín Áchayhuari.

³¹ Ínapo ino bétana jíba nokáteko, hua ín nokäu kaa lütüría.

³² Täbuika ino bétana nooka, éntokne jüneiya huaka ino bétana ä nokäu lütüriatukähui.

³³ Eme huatem Juantau bíttuak, ä nátemaij íaaka; áapo éntok lütüriata bétana nookak.

³⁴ Të kaa inou bëye, juka jábe yoremta ino bétana noknakëhui. Ál-la íkäine nooka, ínëli enchim jínëutunakë béchïbo.

³⁵ Juan jü lámpara béetemta bënaka, tájeka machiriay. Eme éntok huam ä machiriapo chúbala emo al-leetuak.

36 Të ínapo chë türik nokta jípure, Juanta noki béppa. Bueítuk huaka tékilta ín Áchay nee mákakähui ín ä yáanakë béchïbo, huári tékil ín joäu, nee täyatebo, juka Dios Áchayhuarita nee äbo bíttualatuka bétana.

37 Két hua Dios Áchayhuari nee äbo bíttuakame ino bétana nooka. Jauhuey júnem kaa ä jáhui jíkkaj-la, éntokem kaa ä bil-la, ä jáchïnatukähui.

38 Ä nokihua éntok kaa enchim jíápsipo jíápsa; bueítuk áapörík äbo bíttuakäu, katem ä súale.

39 Elakem Diosta nooki jïojterita bitcha; bueítukem júmü emo ä téu máchile, juka jíbapo béchïbo jíápsihuamta. Të ál-la jü Diosta noki jïojteri ino bétana jíba nooka.

40 Të katem inou rúkti báare, jíbapo béchïbo enchim jíápsinakë béchïbo.

41 'Juka looria yoremta bétana huentta kannä mabeta.

42 Bueítuk, ínapo enchim täya éntokne júneiya Diosta kaa enchim nákëhui.

43 Ínapone ín Átchay bétana äbo yebij-la, éntokem kaa nee mabeta. Të täbuika kia ä eäpo äbo yepsakäteko, júkái ál-lem mabetnake.

44 ¿Jáchisu júntuk eme nee súalnake, enchim emo buérialëu nat mamabetaka? Éntok huaka úttihuamta Diosta bétana jíba huémta, ¡katem ä jaria!

45 Katem jü Dios Áchayhuaritau enchim ín nätuanake bénasi éiya. Ál-la hua Moisés ájaria, jü enchim nätuanakeme, hua enchim áa

bétana tühuata boobichähui.

⁴⁶ Bueituk eme Moiséjta súalëtek, nee súal éiyey, áapörík ino bétana jiojtekä béchibo.

⁴⁷ Tem áapörík jiojtekäu kaa súalëtek, ¿jáchisu jüntukem ín noki súalnake?

6

Jesús mamni mil yoremem jibuätuak
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Chúkula Jesús Galiléa bahue huáytana bíchaa siika, Tiberiäu bíchaa.

² Huanäi tüisi juebénakam áa sáú kaatey, bueituk jume señaalim ä joäu bíchaka, jume kökoremmechi.

³ Huanäi Jesús júya káhuit jikau siika, ä disciipulommaki. Huanärim áma jotek.

⁴ Abe áu yuumay, pájcuahui, jume judíom pajkohui.

⁵ Huanäi Jesús jikau remteka juebena genteta áa sáú katemta bíchaka, Feliipetau ínel jiaahua:

—¿Jákusute páanim jínnunake jáni? ¿Ímëi jibuätua béchibo?

⁶ Të ínel jiaahuak, kía ä jiöbila báreka; Jesús béja jüneiyay jita áu yáanakëhui.

⁷ Feliipe éntok ínel ä yómmiak:

—Guoy cien denario tómiy páanim jínnuk, hueuhuëpulammet kía ili rérebeim júne kaibu ámet yúmanake.

⁸ Senu ä disciipulohua, Andrés, Símon Perota saila ínel áu jiaahua:

9 —Senu usi ím aane, mamni cebada páanim jípureka éntok guoy ili kútchum; të ¿jaiki jáku ímëi juebenam béchibo?

10 Huanäi Jesús ínel jiaahua:

—Jume géntemem jote sáuhue.

Huämi éntok ili júya síari büruakay. Huanärim áma jotek, bueítuk jamakim mamni mil oohuimtukay.

11 Huanäi Jesús jume páanim nüka Diosta baysausuka, huanäi béja am näikimtek jume ä discípulommechi, huámëi éntok jume jokammechi; ánëli kétchi huame kútchum, bem jóboäpo tájti.

12 Béja am jóboasuk, Jesús ä discípulommeu ínel jiaahua:

—Jume rérebeim yeu bëkamem náu tójja, kaita táru béchibo.

13 Huanärim jume rérebeim náu tójaka, dooce canastam ámey tápuniak, huame mamni cebada páanim kaa buäsuhakame.

14 Huanäi jume yoremem, juka señalta Jesústa yáakäu bíchaka, ínel jiaahua:

—Tua lütüriapo ïri ájaria hua profeeta ímí ániau yebijnakëihui.

15 Të Jesús jünëiak útteapo buíjhuaka reypo áu yecha báahuaihui; huanäi áapola káhuui bíchaa siika.

*Jesús bäam béppa hueramak
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)*

16 Tukariu yúmay, jume ä discípulom bahuehuim kóm sájjak.

17 Canoapom jámuka, bahuet naa búrujtim kaatey, Capernaum pueblou bíchaa. Béja kaa machiakay; Jesús éntok jíba kee ámeu yepsay.

18 Jü bahue éntok áu jikau tóboktiay, jü jeka úttea huémtayi.

19 Béjam jamak mamni o búsan kilometropom kaatey canoata hueriaka, huanärim Jesústa bitchak. Bahue báata béppa huéesimeka canoau jëla ansimey. Huanärim májhuey.

20 Të áapo ínel ámeu jiaahua:

—¡Ínapone, katem májhue!

21 Huanäi bempo al-leaka ä mabetak jum canoapo. Huanäi sep lautëlam áman yájjak, jum bem sájakähui.

Jü génte Jesústa jariay

22 Yokoriapo jü génte bahue huáytana aneme íkai jüneriak: huépul canoata jíba áma bókaïhui. Jesús éntok ä discípulommak kaa áma jámuk, ál-la ímëi bempola sájjak.

23 Të huate canoam áma yájjak, pueblo Tiberia bétana. Huanärim áman yájjak, jum Diosta baysausuka páanim bem buakä náapo.

24 Huä génte jünéaka juka Jesústa kaa áma aneïhui éntok jume ä discípulom junne, canoapom jámuka sájjak, Capernauniu bíchaa, Jesústa járiuboka.

Jesús, jume páanim ámey jíapsihuame

25 Huanärim bahue huáytana ä téaka ínel áu jiaahua:

—Maestro, ¿jahueysë äbo yepsak?

²⁶ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Tua lútüriapone enchimieu ínel jiaahua:
Eme nee jaria, kaa jume señaalim enchim
bíchakä béchïbo, ál-la páanimmea enchim
jóboakä béchïbo.

²⁷ Tekipanoäem, kaa hua buähuame
lülütemta béchïbo, ál-la hua buähuame jíbapo
béchïbo ayunakeme. Jü Yoremta Üusi enchim ä
máknake; bueituk íkái yeu púuhuak, jü Dios
Átchay.

²⁸ Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jítasute yáanake jäni, juka Diosta tékil
yáa béchïbo?

²⁹ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Ïri jü Diosta tékkil, hua áapörík äbo
bíttuakäu enchim súalnakëhui.

³⁰ Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jíta señaaltasë itom bíttua, ä bíchaka enchi
itom súalnakë béchïbo? ¿Jíta tékiltasë johua?

³¹ Itom áchayim juka manáta buäka mékka
ánia see päriapo, Diosta noki jïojteri jáä bénasi:
“Páanim téhuekapo joomem am buätuak.”

³² Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Tua lútüriapone ínel enchimieu jiaahua:
jü Moisés kaa enchim am miikak, jume páanim;
ál-la jü ín Átchay tua lútüriapo páanim
téhuekapo joomem enchim miika.

³³ Bueituk jume páanim Diosta yore
mímikäu, júmëi tua ájária: jü téhueka bétana
kóm sikame, éntok ím ániapo joomem
jíapsihuamta mikame.

³⁴ Huanärim ínel áu jiaahua:

—Señor, ímëi páanim jíbe itom mímika.

³⁵ Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Ínapone ájãria jume páanim ámey jíapsihuame. Huã inou rúktekame jauhuey júne kaa tébãurinake, éntok hua nee súaleme kaibu éntok júchi bãi muknake.

³⁶ Tëne béja enchimneu ínel jiaula: Nechem bil-lataka júne katem nee súale.

³⁷ Síme huame ín Áchay nee mákãu inohuim rúktinake; éntok kaibune yeu am bébnake, huaka inou rúktekamta.

³⁸ Bueítukne téhueka bétana äbo kóm yebij-la, kaa ín éãu jo báreka, ál-la huaka nee äbo bíttuakamta éãu chúpa báreka.

³⁹ Ìri éntok jü Dios Áchayta éãhui, hua nee äbo bíttuakame: huame símem nee ä mákakãu, kaabetane tárúnake, ál-la huaka taahuata äbo huémta yúmákne am jíabitetuanake.

⁴⁰ Ìri éntok hua nee äbo bíttuakamta éãhui síme huame Diosta Ûusi bíchame éntok ä súaleme, jíbapo béchïbo jíapsinake; ínapo éntokne am jíabitetuanake huaka taahuata äbo huémta yúmako.

⁴¹ Huanãi jume judíom kaa tüisim ä bétana nookay, Jesústa ínel ä jíakã béchïbo: “Ínapone jume páanim téhueka bétana äbo kóm yebij-lame.”

⁴² Huanãrim ínel jiaahuay:

—¿Jachu kaa ìri jü Jesús, Joséta üusi, ä áchayhua éntok ä áyehua itom täyãhui? ¿Jáchisu júntuk ìri téhueka bétana áu kóm yebij-la tíiya?

43 Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Katem enchim násuk ino bétana kaa túisi náu nooka.

44 Kara jábe inou rúkte, kaa juka Dios Áchayta nee äbo bíttuakamta inou ä rúktituayo; ínapo éntokne ä jíabitetuanake, huaka taahuata äbo huémta yúmako.

45 Jum profetam librompo ínel jïojteri: “Dios simem majtianake.” Júntuksan síme huame Diosta noki jíkkajame, éntok áa bétana jita täyame, inou rúkte.

46 'Kaabe Dios Áchayta bil-la jïöbe, ál-la hua Diosta bétana äbo yepsakame. İri ä bil-la, juka Dios Áchayta.

47 Tua lütüriapone enchimneu ínel jiaahua: Huä nee súaleme jíbapo béchïbo jíapsihuamta jípure.

48 Ínapone jume páanim ámey jíapsihuame.

49 Enchim áchayim mékka ánia see päriapo manáta buäka junne, tem jíba kókkok.

50 İri ájaria jume páanim téhueka bétana kóm yepsakame, bueítuk jábe am buäkame kaa muknake.

51 Ínapone jume pan jíápsame téhueka bétana kóm yebij-lame; jábe júne ímëi páanim buäkame jíbapo béchïbo jíapsinake. Jume páanim ín am máknakëhui, ín takaahua. Íkaine am miknake, jume síme ániapo jomeme bem jíapsinakë béchïbo.

52 Huanäi jume judíom náu nok nássuay, ínel jíaka:

—¿Jáchisen İri ä takaahua itom buätuanake?

⁵³ Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Tua lútüriapone ínel enchimmeu jiaahua:
Eme juka Yoremta Üusi takaahua kaa buäkátek
éntok kaa juka ä ójbo jëkátek, katem
jíapsinake.

⁵⁴ Huä ín takaahua buäkame éntok ín ójbo
jëkame jíbapo béchïbo jíapsihumta jípure;
ínapo éntok ä jíabitetuanake, jü taahuata äbo
huémta yúmako.

⁵⁵ Bueítuk jü ín takaahua tua jü buáhuame;
jü ín ójbo éntok tua huame báam jijïhuame.

⁵⁶ Huä ín takaahua buäkame éntok ín ójbo
jëkame ínot jíapsa, ínapo éntok áachi.

⁵⁷ Huä Dios Áchay jíapsame nee äbo bíttuak,
ínapo éntok Dios Áchayta béchïbo jíapsa;
kíalïku juka ín takaahua buäkame két ínoy
jíapsinake.

⁵⁸ Ímëi jume páanim téhueka bétana äbo
kóm yepsakame. Kaa huame enchim
áchayhuarim buäkäu bénna, bueítukim jíba
kókkok. Të hua ímëi páanim buäkame jíbapo
béchïbo jíapsinake.

⁵⁹ Pueblo Capernaumpo íkäi nookak, am
majtiaka jum sinagogapo.

Jíbapo béchïbo nooki áy jíapsihuame

⁶⁰ Jume juebena discípulom ä jíkkajaka ínel
jiaahua:

—¡Béttesi maachi, ï nooki! ¿Jábesu én ä
jíkkaj báanake?

⁶¹ Jesús éntok ä discípulom jüneriaka, kaa
tüisi náu am nokayo, ínel ámeu jiaahua:

—¿Jachu ìri enchim kaa al-leetua?

⁶² ¿Jáchisem éenake jáni, juka Yoremta Üusi bannaataka ä anëu nótteka jikau ä huéy ä bíchäkateko?

⁶³ Jü Espíritu Santo ínel juka jíapsihuamta yore miika; jü takaahua éntok kaita yánti jíapsihuamta yore mákka. Huä nooki ín enchimneu nokakäu, jüri Espíritu éntok jíapsihuame.

⁶⁴ Të huate enchim násuk aane, kaa ä súaleme.

Bueituk Jesús béja jüneiyay kësampo naateka am jábétukähui jume kaa ä súaleme, éntok jábeta ä nénkinakëihui.

⁶⁵ Huanäi ínel jiaahua:

—Íäri béchibone ínel enchimneu jiaula: Kía jábe júne kara inou rúkte, kaa juka Dios Áchayta ínel éayo.

⁶⁶ Júnakoy naateka juebena ä discípulom amáu nóttek; béjam kaa áamak rejtey.

⁶⁷ Huanäi jü Jesús jume doocemneu ínel jiaahuak:

—¿Jachem eme két sáka báreka éiya?

⁶⁸ Huanäi jü Símon Peero ínel ä yómmiak:

—Señor, ¿jábetausute kannake? Empo jiba ä jípure, juka jíbapo béchibo jíapsihuamta.

⁶⁹ Ítapo éntok ä sual-la, éntokte jüneiya enchi jü Cristotukähui, jü Dios jíbapo béchibo jíápsamta Üusi.

⁷⁰ Jesús ínel am yómmiak:

—¿Jachu kaa ínapo jume doocem yeu púala? ¡Të huépülaka enchim násuk diablo!

⁷¹ Judas Iscarioteta bétana nookay, Símonta üusi, jume doocemmak näikiatukaihui; iri jü ä nénkakame.

7

Jesústam kaa súaley, jume ä sailahuam

¹ Chúkula íkái simsuko, Jesús Galiléa buiärapo naa huéiyey; kaa Judea buiärapo naa huée báarey, bueítuk jume judío yauchim ä mebáreka éiyay.

² Kaa jaikika bëyey jume judíom pajkou yúmanakë béchïbo, pajko tabernáculohui.

³ Huanäi jume ä sailahuam ínel áu jiaahua:
—Ímïre yeu sika Judeau bíchaa siime, jume em discípulom áman aneme juka em tékil am bínnakë béchïbo.

⁴ Bueítuk jábe júne áu täyatebo báareme kaa éhuil jita jojoa. Empo íkái joátek, síme genteta ániat jomemtau emo yeu buíj éiyey.

⁵ Bueítuk jume ä sailahuam júne kaa ä súaley.

⁶ Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:
—Jü taahuari ino béchïbo kee jee yuuma, të jü enchim taahuari jauhuey júne jíba türi.

⁷ Jü génte kaibu enchim kaa bibitpenake, të nee ál-lam kaa bibitpeiya, bueítuk ínapo áme bétana nooka, bem boojoriau kaa türiakähui.

⁸ Emem áman jikau kaate jum pajkohui; ínapone chúkula áman huée báare, bueítuk ín taahuari kee jee yuuma.

⁹ Íkái ámeu noksuka, jum Galiléapo taahuak.

Jesús pajko jötampo aaney

10 Të chúkula jume ä sailahuam áman jikau sákasuk, áapo két áman jikau siika jum pajkohui, të éhuili kaa simem bíchäpo.

11 Jume judíom éntok jum pajkopo ä jariay, ínel jíaka:

—¿Jákusu aane jäni huäri?

12 Huanäi buéresi áa bétana náu nokhuame huéiyey juebenara genteta násuku. Bueítuk huate ínel jiaahuay: “Áapo tü yóreme”; të huate entok ket ínel jiaahuay: “Èe, kía genteta bätáttähua.”

13 Të kaabe huatem jikkajäpo áa bétana nookay, judíom májhueka.

14 Të huam pajkota násuk huëpo, Jesús buere tiöpou jikau siika huämi am majtia táytek.

15 Huanäi jume judíom yauchim át guómteka taahuak, ínel jíaka:

—¿Jáchisu ìri am täya jume letram, kaa majtiataka?

16 Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Jü ín am majtiäu kaa ino bétana huéiye, hua nee äbo bíttuakamta bétana ál-la.

17 Jü Diosta éä páman huée báareme, jüneenake juka ín am majtiähui Diosta bétana huëhui ö kía ino bétana.

18 Jü áa bétana nokame ä úttilhuaata jaria; të jü äbo ä bíttuakamta úttilhuamta jariame, ìri tua lütüriata nooka, éntok jü kaa lütula jíapsihuame kayta át ayka.

19 ‘¿Jachu kaa jü Moisés juka leyta enchim mák-la? Të eme kia jábe júne, huákäi leyta nokä páman kaa ä boojoria. ¿Jatchiakasem nee më báare?

20 Huanäi jü génte juebenara ínel ä yómmiak:
—Lemooniotë jiápsipo jípure. ¿Jábesu enchi
më báare?

21 Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Senu tékiltane yáuhuak jimyore táapo,
eme éntok át guómték.

22 Lútüriapo jü Moisés juka circuncisiónta
enchim mákkak. Jü circuncición éntok (jü ili
usi ou bicho bia punta chuktirihuame), të kaa
Moisés ä átteak, ál-la jume itom áchayhuariam
bát kat-riam, të eme jum jimyore táapo junne
ili usita circuncisiónta joria.

23 Të ëni, eme juka circuncisiónta ä jojoria
jimyore táapo juka ili usita, Moiséjta ley kaa
béj-re báreka. ¿Jatchiaka júntukem inou omte,
jimyore táapo juka yoremta yúmalasi ín tütekä
béchïbo?

24 Katem kía jábetat bíchaka nooka kaa huiti
jünéaka, ál-lem juka tua lütüriata jíba yáa
báreka éiya.

¿Jachu ïri ájaria jü Cristo?

25 Huate éntok buere joära Jerusalémpo
joome ínel jiaahua:

—¿Jachu kaa ïri, hua më báahuaka
jariuhuame?

26 Áachem suuhua, kaa éhuil nooka, éntok
kaabe áu jále. ¿Jachum lütüriapo ä tatäyak
jäni jume nesahueme íkäi Cristotukähui?

27 Ítapote jüneiya íkäi jákun jometukähui; të
juka Cristota yepsak, kaabe jüneenake jákun ä
jometukähui.

²⁸ Huanäi ikäi jikkajaka, Jesús, jum tiöpopo am majtiaka kusisi ínel jiaahua:

—Jamakem nee täya jäni, éntokem jüneiya jákun ín jometukähui; tene kaa ín éäpo äbo yebij-la; ál-la jü tua lütüriata jípureme nee äbo bíttuak, hua kaa enchim täyähui.

²⁹ Të ínapo ä täya bueitukne áapörikut yeu simla, éntok áapo nee äbo bíttuak.

³⁰ Huanärim ä pereesote báreka éiyay, të kaabe ä buíssek, bueituk kee jee ä taahuari yuumay.

³¹ Huä génte juebenara násuk bürukam ä sússualeka taahuak, éntokim ínel jiaahuay:

—Jü Cristo äbo yepsakátek, ¿jachu huate señaalim yáanake jäni ikäi yáakäu béppa?

Jume pariserom Jesústau sontarom áu bíttuak ä peresote iäka

³² Jume pariseerom juka genteta jikkajak Jesústa bétana éhuil am nokayo; Huanäi jume tiöpopo tékiakame éntok jume pariseerom sontarom áman áu bíttuak ä buij iäaka.

³³ Huanäi Jesús ínel jiaahua:

—Ketunene ili jaiki táapo enchimmak annake; huanäine hua nee äbo bíttuakamtau júchi huéenake.

³⁴ Nechem jariunake jiöbe të katem nee téunake. Bueituk eme kara áman yáijnake huam ín annakepo.

³⁵ Huanäi jume judío yäuchim náu ínel jiaahua:

—¿Jákunsu huée báare jäni ii, jachute kara ä téunake jäni? ¿Jamak jume judíom griegom

násuk chíbejtílammeu huéenake? Éntok,
¿jume griegom majtianake jáni?

³⁶ ¿Jáchisu jiau báare jáni ínel ä jáakähui?
“Nechem jariunake, të katem nee téunake, ti
jiaahuak; éntok, ¿eme kara áman yáijnake,
huam ín annakepo!”

Bääm ámey jíapsihuame

³⁷ Pajkota chúpëpo ï buere taahuarichi, Jesús
kíkteka kusisi nónokak, ínel jáika:

—Kía jábe junne bäi mukeme, inou rúkteka
bää jínake.

³⁸ Huä nee súaleme, Diosta noki jöjteta já
bénasi, bathue bää jíápsame bénasi ä jíápsipo
búitinake.

³⁹ Iayiri Jesús ínel jiau báarey juka Espíritu
Santota am mabetnake bétana jume ä súaleme;
bueituk kee jee äbo yepsay jü Espíritu Santo,
bueituk Jesús kee jee lóoriapo mabethuay.

Juka genteta kaa nánancha éähui

⁴⁰ Huanäi juebena genteta násuk, huate íkái
jíkkajaka, ínel jiaahuak:

—Lútula huëpo ïri ájária jü profeeta
yebijnakeme.

⁴¹ Huate éntok ínel jiaahuay:

—Ïri ínel jü Cristo yebijnakeme.

Huate entok két ínel jiaahuay:

—¿Jachu jü Cristo Galiléa buiära bétana
yebijnake jáni?

⁴² Jü Diosta noki ínel jiaahua Davidtamak
huéerim, éntok pueblo Belén Davidta jomëpo ä
yebijnake tíiya, juka Cristota.

⁴³ Huanäi jü génte katim nanabeu ée táytek, Jesústa bétana. Huanärim emo näikimtek.

⁴⁴ Huate éntok ä buíjtebo báreka éiyay; të kaabe át mámték.

Jü yaura katim Jesústa súaley

⁴⁵ Jume sontarom tiöpota suayame jume áma nésahuemmeu nóttek, éntok pariserommehui, huanärim ínel ámeu jiaahua, jume porisimmehui:

—¿Jatchiakem kaa ä nüpak?

⁴⁶ Jume sontarom entok ínel am yómmiak:

—¿Jauhuey júne kaa jábe yoreme íneli nok-la íkai yoremta nokä bénasi!

⁴⁷ Huanäi jume pariseerom ínel am yómmiak:

—¿Eme két bätäihuak?

⁴⁸ ¿Jachu jábe yäurapo nésahueme o jábe pariserom ä súsualek jáni?

⁴⁹ Të ì génte Diosta ley kaa täyame, bétte noki ámet chúpari.

⁵⁰ Nicodemo, hua tukaapo áu nóitekaïhui, ket pariserotukai; éntok ínel ámeu jiaahua:

⁵¹ —Jü itom ley jia pámani katte yoremta yäura bíchápo nätuanake kee bát ä nok jíkkajaka éntok kee jünéaka jita ä yáalatukähui.

⁵² Huanärim ínel ä yómmiak:

—¿Jachu empo két Galiléapo joome? Diosta jiojteritë bitcha éntoke át suhua, jauhuey júne jum Galiléapo profeeta kaa áu tóboktiala.

Jámut täbuik éhuil kunakame

⁵³ Huanaäi hueuhuëpulkam bem jóau bíchaa sájjak.

8

¹ Huanäi Jesús júya káhui Oliivou bíchaa siika.

² Kethueytana éntok tiöpou yepsak. Huanäi büru génte áu yájjak. Áapo huämi káteka am majtiay.

³ Huanäi jume leyta am mamajtiame éntok jume pariseerom jámuttam täbui yoremta éhuil áu kunatualata téaka áu ä nüpak. Huanärim násuk ä kéchaka,

⁴ Jesústau ínel jiaahua:

—Maestro, i jámut ä kuna kaa ä bíchäpo täbui yoremtamak böka téihuak.

⁵ Jü Moiséjta ley éntok ínel jiaahua: Jume jáamuchim junëli emo nüyeme am mamaasuka am súa néshue. Émposu, ¿jáchise jiaahua?

⁶ Bueitukim ínëli jáka, ä jioptuaka ä nätua báarey. Të Jesús, buíau kóm chätuka, súttuy buíapo jiojte táytek.

⁷ Tem naa múksi kaa nok yáateka, élaka ä temajey. Huanäi kíkteka ínel ámeu jiaahua:

—Huä enchim násuk kaa juënak yáalame, huäri tétata bát nüka áu jímma.

⁸ Júchi éntok kóm chätuka jum buíapo jiojte táytek.

⁹ Të bempo, íkai jíkkajaka, bem jíápsipo nätuahukame benasim emo innëay, bem Dios bejri bétana. Huanärim hueepulaka yeu kat táytek, ou yoiyöturimpo naateka chë kaa yoiyöhuemmeu tájti. Huanäi Jesús áapola áma taahuak, jü jámut éntok áa náapo.

¹⁰ Huanäi Jesús kíkteka, kaabeta áma bitchak, huaka jámutta jíbba. Huanäi ínel áu jiaahua:

—Empo jámmut, ¿jáksum aane jume enchi nātuame? ¿Jachu kaabe nokta béttesi emót chúppak?

¹¹ Huanäi ínel ä yómmiak:

—Ëe, kaabe, Señor —ti áu jiaahua.

Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Ínapo júnene kaa bétte nokta emót chúpupa. Simëe, të katë júchi Dios bejrita johua.

Jesús jü ániata machiriame

¹² Jesús éntok júchi gentetau nookak, ínel ámeu jáka:

—Ínapone jü ániata machiriame; hua ino sáu huéeme kaibu kaa machiku hueramnake, ál-la huaka machiriata áy jápsihuamta jípunake.

¹³ Huanäi jume pariseerom ínel áu jiaahua:

—Empo emo bétana jíba nooka. Huä em emo bétana nokäu kaa lütüria.

¹⁴ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Eläposu ínapo ino bétana nooka, të ín nokäu lütüria; bueitukne jüneiya jákübo ín äbo yebij-latukähui, éntok jákun bíchaa ín huéenakëhui. Të eme katem jüneiya jákübo ín äbo yebij-latukähui, éntok jákun bíchaa ín huéenakëhui.

¹⁵ Eme kía yoremem ä türë páman nokta jábemmet chúchupa. Ínapo éntok kaabetat nokta chúchupa.

¹⁶ Të ínapo jábetat nokta chúpätek, jü ín nokäu lütüria; bueitukne kaa ínapola jíba jábetat nokta chúpupa. Ál-la hua nee äbo bíttuakame, jü Dios Átchay, jábetat ínomak nokta chúpupa.

¹⁷ Enchim leypo ínel jiojteri: Guoy oóhuim nánälaisi nokäu jíba lútüria.

¹⁸ Ínapone jü ino bétana nokame; hua ín Átchay nee äbo bíttuakame két ino bétana nooka.

¹⁹ Bempo éntok ínel áu jiaahua:

—¿Jáksu aane, jü em Átchay?

Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Eme katem nee täya, éntok ín Áchayta junne. Nechem täyátek, ín Áchaytem két täya éiyey.

²⁰ Jesús íkäi nokta nookak, tiöpopo am majtiaka jum tómita náu totoiijhuäpo. Të kaabe ä buíssek, bueítuk ä taahuari kee jee yuumay.

“Áman ín huëu bíchaa, eme karem áman yájja”

²¹ Jesús júchi ínel ámeu jiaahua:

—Ínapone siime, éntokem nee jariunake; tem huam enchim kaa tühua yáarimpem kókkonake. Áman ín huëu bíchaa, eme karem áman yájja.

²² Huanäi jume judío yäuchim ínel jiaahuay:

—¿Jamak áapo áu më báare? Huäri béchïbo ínel jiaahua: “Áman ín huëu bíchaa, eme karem áman yájja.”

²³ Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Eme ím buíapo joome; ínapo éntok jikat téhuekapo joome. Eme ím ániapo joome; ínapo éntok kaa ímí ániapo joome.

²⁴ Kíalíkune ínel enchimmeu jiaahuak:

Enchim kaa tühua yáarimpem kókkonake.

Bueitukem kaa nee súalëtek ín ájariatukäu,
enchim kaa tühua yáarimpem kókkonake.

²⁵ Huanärim ínel áu jiaahua:

—Émposu, ¿jábese?

Huanäi Jesús ínel am yómmiak:

—Béjane késampo enchim téjhuaasuk.

²⁶ Juebenakne jita enchimneu nok machik
jípure, éntokne enchimmet nokta chúpanake.
Të hua nee äbo bíttuakame tua lütüriata
jípure. Ínapo éntok huaka ín áa bétana
jíkkaj-läu ím ániapo anemneu nooka.

²⁷ Tem kaa jünéaka taahuak, Dios Áchayta
bétana ámeu ä nokaihui.

²⁸ Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Júnak jübua huaka Yoremta Üusi jikau
tóboktiahuakem jüneenake ín ájariatukähui,
éntok kaa kía ín éäpo ín jita joähui; ál-lane hua
Dios Áchayta nee majtiakäu jíba nooka.

²⁹ Bueituk hua nee äbo bíttuakame ínomak
aane; kaa nee ínapola tóij-la, jü Dios Átchay,
bueitukne áapörík türëu jíba johua.

³⁰ Íari bétana ä nokayo, juebénakam ä
súaleka taahuak.

Jü lütüria jísumariata ára itom búttiria

³¹ Huanäi Jesús jume judíom ä súalekamneu
ínel jiaahua:

—Emëe huam ín noki huë páman jíba
anëtek, tua lütüriapem ín discípulomtunake;

³² Éntokem lütüriata täyanake. Huä lütüria
éntok súmaripo enchim búttianake.

³³ Bempo éntok ínel ä yómmiak:

—Ítapo Abrahamtatte yeu sákala, éntok jauhuey júne kaabeta bétukte ito jípula.

¿Jáchisu júntuk empo ínel jiaahua:
“Búttiatakéem”?

³⁴ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Tua lútüriapone ínel enchimneu jiaahua, síme huame kaa tühuata joame, kaa tühuata bétukim jiápsa.

³⁵ Huä tekoka sáyuame kaibu jíba béchibo jóapo tahuanake; të hua usiari ál-la jíba béchibo áma tahuanake.

³⁶ Júnëli juka Diosta Úusi jísumapo enchim búttiako, lútüriapem jísumapo búttiataka tahuanake.

³⁷ Júnëane Abrahamtat enchim yeu sákalatukähui; tërem nee mëbáreka éiya, bueítuk ín noki kaa enchim jiápsipo huétche.

³⁸ Ínapo huaka Dios Áchaytamak aneka ín bíchakäu enchimneu nooka; eme éntok huaka enchim áchay bétana huémta enchim jíkkajäu johua. Eme diablota áchayek.

³⁹ Huanärim ínel ä yómmiak:

—Abrahamtate áchayek.

Të Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Eme Abrahamta üusimtuk, Abrahamta boojoriähuem jo éiyey.

⁴⁰ Tem én nee mëbáreka éiya, lútüriata enchimneu ín nokakä béchibo, hua Diosta bétana ín jíkkajakähui. ¡Abraham íkai kaa yáuhuak!

⁴¹ Eme huaka enchim áchay joäu johua.

Huanärim ínel áu jiaahua:

—Ítapo kaa kía ják éhuil usiari; huépülak jíbate áchayek, juka Diosta.

⁴² Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Eme juka Diosta Áchayeko, lútula huépem nee nák éiyey, bueituk ínapo Diostat yeu simlataka äbo yebij-la. Kanne ín éäpo äbo yebij-la; áapo nee äbo bíttuala.

⁴³ ¿Jatchiakem kaa ín nokibet jüneiya? Bueituk kaa ín noki enchim jikkaij bárë béchïbo.

⁴⁴ Eme diablota átteam, jü enchim átchay; éntok áapörík éáhuem johua. Bueituk áapo yore súhua, kësam huëpo naateka, éntok jauhuey júne kaa lütüriata yáala, bueituk kaita lütüria át ayka. Bueituk ára nókïchiriata nokátek, ä áttea bétana nooka; bueituk áapo ára nókïchi, éntok ára nókïchi áchayhuaria.

⁴⁵ Nee éntok lütüriata nokay junne, katem nee súale.

⁴⁶ ¿Jábesu enchim násuk ára nee nätua, kaa türík nee yáalä tíaka? Bueituk lütüriata nee nokay, ¿jatchiaka eme kaa nee súale?

⁴⁷ Huä Diosta áttea Diosta noki jikkaja; íari béchïbem kaa ä jikkaja, bueitukem kaa Dios áttearim.

Cristo Abrahamtapat bát huéiye

⁴⁸ Huanäi jume judío yäuchim ínel ä yómmiak:

—¿Jachute kaa tüisi jiaahua ítapo, enchi samaritano tíaka, éntok lemooniota enchi jïpurëhui?

⁴⁹ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Ínapo kaa lemooniota jípure. Ál-lane ín Átchay jikau chátcha; eme éntok kía kaitapo nee bitcha.

⁵⁰ Juka símek béppa musäla machik, kanne ino béchïbo ä jaria. Të aane, hua ino béchïbo ä jariame. Áapo hua nokta yoret chúpame.

⁵¹ Tua lütüriapone ínel enchimieu jiaahua: Huä ín noki huë páman áu jípureme, kaibu muknake.

⁵² Huanäi jume judío yäuchim ínel áu jiaahua:

—Én ál-late tua jüneiya lemooniota em jípurëhui. Abraham muukuk, éntok jume profetam júne kókkok. Empo éntok ínel jiaahua: “Jü em noki huë páman áu jípureme, kaibë ä múknake tíiya.”

⁵³ ¿Jachë empo chë yöhue itom áchay Abrahamta béppa, jü mukukame? Éntok profetam júne kókkok. ¿Jábeta bénasisë emo éria?

⁵⁴ Huanäi Jesús ínel am yómmiak:

—Inapoisune ino úttiletek, ín ino úttileü kaita béj-re. Huä ín Átchay, Áapo nee úttile, hua enchim emo Diosek tíähui.

⁵⁵ Të eme kaa ä täya. Ínapo ál-la ä täya. Kanne ino ä täya tíatek, kiane ára nókichitu éiyey, enchim bénasi. Tëne ä täya, éntokne ä nokihua yöre.

⁵⁶ Abraham enchim átchay áu al-leetuak, huaka ín taahuari áu bínnake tíaka. Huanäi éntok ä bíchaka, al-leaka taahuak.

⁵⁷ Huanäi jume judío yäuchim ínel áu jiaahua:

—Empo kee cincuenta huásuktiriam huéria, ¿éntoke Abrahamta emo bit-la tíiya?

⁵⁸ Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Tua lütüriapone ínel enchimieu jiaahua: Kee jee Abrahamta yeu tómtey, ínapone huéiye.

⁵⁹ Huanärim téttam nüka ä mamaasu báarey. Të Jesús am éusuriaka, tiöpopo yeu siika, áme násuk ámani.

9

Jesús líptita pujtetuak

¹ Áma huam huéeka Jesús senu yorem líptita yeu yoremtulata bitchak.

² Huanäi ä discípulom ínel ä temajek:

—Maestro, ¿jábesu Dios bejrta yáuhuak, íkai íneli líptitaka yeu ä yoremtukä béchibo? ¿Áapo, o ä áchayhuam?

³ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Kaa áapo éntok ä áchayhuam junne, katim Dios bejrim yáuhuak, líptitaka yeu ä yoremkunakë béchibo; ál-la Diosta tékilta át bittunakë béchibo.

⁴ Úttea hua nee äbo bíttuakamta tékil ín yáanakëhui, huaka taahuata kee simeyo. Tukaari yebijnake; huanäi jábe júne kara tekipanuanake.

⁵ Ím ániapo ín anëpo tájti, íkai ániatane machiria.

⁶ Íkai noksuka, buíapo chít huátteka, techoata yáuhuak. Huanäi súttuy ä nüka, líptita pusimmet ä teekak.

⁷ Huanäi ínel áu jiaahua:

—Ámanë sika emo báksia bäam mánekäpo Siloë teäpo. (Siloë “áman bíttuari” tiau báare.)

Áapo áman sika áu báksiak; huanäi entok bíchaka nóttek.

⁸ Huanäi jume áa náapo jóakaïhui, éntok jume bannaataka ä täyäu ä líptitukau, ínëlim náu jiaahuay:

—¿Jachu ïri kaa áman káteka nénetaneïhui?

⁹ Huate ínel jiaahuay:

—Áapo ájäria.

Huate éntok:

—Ëe, kaa ájäria. Alë bénna.

Áapo éntok ínel jiaahuay:

—Ínapone ájäria.

¹⁰ Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jáchisë ayuka én ára bitcha?

¹¹ Huanäi ínel am yómmiak:

—Huä yoreme Jesús tíame techoata yáaka pusimpo ínot teekak, ínel inou jíaka: “Ámanë bäam mánekäu Siloéu sika emo báksia.” Huanäine áman sika ino báksiaka bíchaka taahuak.

¹² Huanärim ínel áu jiaahua:

—¿Jáksu aane, jü yoreme?

Áapo éntok:

—Ínel jiaahua —kanne jüneiya.

Jume pariseerom ä temajek juka líptitukäuta

¹³ Jume pariserommeu yeu tóijhuak, jü líptitukaïhui.

¹⁴ Jimyore taahuaritukay, juka Jesústa techoata yáaka, juka líptita pujtetuakähui.

¹⁵ Huäri béchibo, júchi bénasim ä temajek, jume pariseerom, jáchín ä pujtekä bétana. Huanäi inel ámeu jiaahua:

—Techoata pusimpo ínot teekak. Huanäine ino báksiaka bítchak.

¹⁶ Huanäi huate pariseerom inel jiaahuay:

—Jü yoreme kaa Diosta bétana huéiye, bueítuk jimyore taahuata kaa yöre.

Huate éntok inel jiaahuay:

—¿Jáchisen juëna yóremtaka ímëi señaalim jonake?

Júnëlim kaa nanabeu éaka náu nok nássuay.

¹⁷ Huanärim júchi inel áu jiaahua, jü líptitukäutahui:

—¿Jáchisë jiaahua empo, hua enchi pujtetuakamta bétana?

Áapo éntok am yómmiak:

—Ínapo, ä profeta tíiya.

¹⁸ Të jume judíom katim ä súaleka taahuak, kaa bíchaka ä pujtekä bétana. Huanärim juka líptitukäuta áchayim núnotebok.

¹⁹ Huanärim am temajek:

—¿Jachu ïri jü enchim üusi, hua kaa bíchaka enchim yóremtula tíähui? ¿Jáchisu júntuk én bitcha?

²⁰ Jume ä áchayim entok inel am yómmiak:

—Jüneate íkái itom üusekähui, éntok líptitaka yeu ä yóremtukähui;

²¹ të én jáchin ä bícháu, éntok jábeta ä pujtetuakäu, katte jüneiya. Áapo béja yöhue; akem ä temaje. Áapo noknake.

²² Ä áchayhuam ínëli jiaahuak, judíom májhueka. Bueítuk ímëi nokta náu yáalatukay, ínel jíaka: “Kía jábeta junne Jesústa Mesías tíayo, jum tiöpopo yeu béeptunake.”

²³ Huári béchibom ínel jiaahuay, jume ä áchayim: “Béja yöhue; áapöríkem nátemaje.”

²⁴ Huanärim júchi juka yoremta líptitukäuta núnuteboka, ínel áu jiaahua:

—Diosta bíchápe lütüriata itom téjhua.

Ítapote júneiya íkái yoremta juëna yöremtukähui.

²⁵ Áapo éntok ínel am yómmiak:

—Ä juëna yöremtukäu, ínapo kaa júneiya. Të senu huémtane ál-la júneria: ínapo kaa bitchay, tëne én ál-la bitcha.

²⁶ Júchim éntok ínel áu jiaahuak:

—¿Jítasu emou yáuhuak? Éntok, ¿jáchisu enchi pujtetuak?

²⁷ Áapo éntok ínel am yómmiak:

—Béjane enchim téjhuaala, të katem nee nok jíkkaja. ¿Jatchiakasem júchi ä jíkkaij báare? ¿Jachu két eme ä discípulomtu báare?

²⁸ Huanärim áu omteka ínel áu jiaahua:

—Empo jü yoremta disciipulo; të ítapo Moiséjta disciipulomte.

²⁹ Ítapo júneiya Diosta Moiséjtau nokakähui; të íari bétana, katte júneiya jákun ä jometukähui.

³⁰ Jü yoreme éntok ínel am yómmiak:

—Íri tua át guómtisi maachi, áapörík nee pusim étaporiakähui, éntok enchim kaa ä júneriähui jákun ä jometukähui.

³¹ Jüneate jume Diosta bejri joame Diosta kaa am nok jíkkajähui; të jábe junne Diosta yöreka, entok ä eä páman áneme, huákäi nok jíkkaja.

³² Jauhuey júne kaabeta bétana jíkkaij-ri líptitaka yeu yöremtulataka ä bíchakä bétana.

³³ İ kaa Diosta bétana huëtek, kaita ára yáa éiyey.

³⁴ Huanärim ínel ä yómmiak:

—Empo Dios bejripo yeu yöremtulataka junne, ¿itomë majtia báare?

Huanärim áma yeu ä jaasek.

Jü Diosta noki kaa täyame líptita bénna

³⁵ Jesús ä jíkkajak, áma yeu ä simtuahuaka bétana. Huanäi ä téaka, ínel áu jiaahua:

—¿Jachë empo Diosta Üusi súale?

³⁶ Áapo éntok ínel ä yómmiak:

—Señor, nechë téjhua ä jábétukähui, ín ä súalnakë béchïbo.

³⁷ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Akë ä bil-la; ínapone ájãria, jü émomak nokame.

³⁸ Huanäi tónommia kíkteka ä yörek, ínel jíaka:

—Señor, enchine súale.

³⁹ Jesús éntok ínel jiaahua:

—Bette nokta chúpa bárekane ím ániau yepsak, huame kaa bíchame bínnakë béchïbo, huame bíchame éntok kaa bíchamta bënasi am tahuanakë béchïbo.

⁴⁰ Huanäi huate pariseerom áamak anëu, íkãi jíkkajaka, ínel áu jiaahua:

—¿Jachu ítapo két liliptim?

41 Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Liliptimtukem, jü Dios bejri kaa enchimmet ayu éiyey. Të én enchim emo bíchá tíä béchïbo, jü Dios bejri enchimmet taahua.

10

Jume kabara kóräim ejemplo

¹ 'Tua lütüriapone ínel enchimmeu jiaahua: jü kaa kabara kóräi puerta páman kibakekame, të sékána áman túbuktekame, lak-ron, éntok útteapo jábeta jita üuhua.

² Të hua puerta páman kibakekame, áapo jü kab-yeero.

³ Jü puertata suayame, íkái ä étaporía. Jume kabaram éntok juka kab-yeerota nok täya. Áapo éntok jume ä kabarammeu bem téhuampo ámeu nokaka, yeu am béeba.

⁴ Huame síme ä átteahuam yeu am bebaka ámepat huéenake. Jume kabaram éntok ä guojaanake, bueítukim ä nok täya.

⁵ Të kaa bem täyáhuim kaibu guojaanake, ál-lam ä tö tenninake, bueítukim tábuik nok jáhuita kaa täya.

⁶ Íkái ejemplota ámeu yétchak, jü Jesús; të bempo kaa jünéaka taahuak, jita bétana ámeu ä nokáihui.

Jesús, jü tü kab-yeero

⁷ Jesús éntok júchi ámeu nookak, ínel jíaka:

—Tua lütüriapone ínel enchimmeu jiaahua: Ínapone ájária jü kabara kóräi puerta.

8 Sime huame ínopat äbo yájakame, útteapom jábem jita üuhua, éntokim éekbua; të jume kabaram katim am nok jikkajak.

9 Ínapone jü puerta; hua ínot éaka kabara kóräiu kibakeme, jínëutuna. Kóräipo kíkkibaknake, éntok yeu hueramnake, éntok básota téunake.

10 'Jü lak-ron kía ékbua báreka yebijnake, éntok jábeta mëbáreka éntok jita chíbejtiaka ä tejal báreka. Të ínapo äbo yebij-la jíapsihuamta enchim jípunakë béchïbo, éntok büruk béppa yún enchim ä jípunakë béchïbo.

11 Ínapone jü tü kab-yeero. Huä tü kab-yeero ä jíapsi nénkinake ä kabaram béchïbo.

12 Huä tómipo kabaram suayame, kaa tua tü kab-yeero, éntok kabaram kaa átteak. Robota áu huémta bichätek, kabaram tö búitinake. Huanäi jü robo ámeu yepsaka am kíkkisuka chíbelam am jaanake.

13 Júnëli hua tákiataka kabaram suayame búitinake, bueituk kía tómipo am suaya. Kabaram täruk junne, kaita áma täru.

14 'Ínapone ájäria jü tü kab-yeero. Jume ín kabaramne täya; huame ín kabaram éntok, nechim täya.

15 Alë bénasi jü ín Áchay nee täya, éntok ínapo két ín Áchayne täya. Éntokne ín jíapsi nénka jume kabaram béchïbo.

16 Huate kabaramne jípure, të huámëi kabaram kaa ímï kóräipo joome. Huámëine két äbo huérianake, éntokim két nee nok

jíkkajinake. Huépul bénasim náu anna; éntok huépu kab-yerotunake.

¹⁷ Jü ín Áchay huári béchibo nee nákkë, bueïtukne simem béchibo ín jíapsi nénka; chúkula éntokne júchi ára ä nüye.

¹⁸ Kaabe nee ä úhua; ál-lane ínel ín éä béchibo muuke. Útteatane jípure ín múknakë béchibo, éntokne útteata jípure júchi jíapsita ín nünakë béchibo. Íkai nésautane mabetak, ín Áchay bétana.

¹⁹ Kaa nanabeu éaka, júchim náu nok nássua táytek, jume judío yäuchim, ïri nokta béchibo.

²⁰ Juebénakam ínel jiaahuay:
—Lemooniota jípure. Rokotula. ¿Jatchiakem ä nok jíkkaja?

²¹ Huate éntok ínel jiaahua:
—Jábe lemooniota jípureme kaibu ilë bénasi noknake. ¿Jachu jü lemoonio ára pusim am étaporía, jume liliptim?

Jume judíom Jesústa omoutek

²² Buere tiöpota chúpukäu huáatihuaú pajkotukay, jum buere joära Jerusalémpo. Huamëi taahuarimmechi éntok sébe tiempotukay.

²³ Jesús éntok áma naa huéiyey, tiöpopo, Salomónta portaalimpo.

²⁴ Huanäi jume judíom ä kóntiaka ínel áu jiaahua:

—¿Jauhuey tájtisë itom jíapsi kaa al-leetuanake? Empo jü Cristotukátek huittë itom téjhua.

²⁵ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Enchimne ä téjhuaasula, të katem nee súale. Huä tékil ín yáari ín Áchay téhuampo, huäri ino bétana nooka;

²⁶ të eme kaa ä súale, bueitukem kaa ín kabaram, ín enchimmeu jiakä bénasi.

²⁷ Jume ín kabaram nee nok täya; ínapo éntok am täya, éntokim nee guojaase.

²⁸ Ínapo éntok jíbapo béchibo jíapsihuamta am miika. Bempo kaibu emo tarunake jauhuey junne, éntok kaabe ín mámpo yeu am huíknake.

²⁹ Huä ín Átchay nee am mikakame, chë simem béppa néshue, éntok kía jábe júne kara ín Áchay mámpo yeu am huíkke.

³⁰ Ínapo, éntok ín Átchay, náute huépülay.

³¹ Huanäi jume judíom júchi tétam nüka, ä mamaasu báreka.

³² Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Juebenakne türi tékilta enchim bíttuala, ín Áchay bétana huémta. ¿Jíta tékilta béchibosem nee mamaasu báare?

³³ Jume judíom éntok ínel ä yómmiak:

—Huä tü tékilta béchibote kaa enchi mamaasu báare, ál-la Diosta béj-reka em nokakä béchibo; bueituk empo yóremtaka junne, Diosta bénasi emo johua.

³⁴ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—¿Jachu kaa ínel jiojteri enchim leypo: “Ínapo ínel jiaahua, emem diosim”?

³⁵ Huame Diosta noki mabetakame diosim tíiya. Huaka jiojterita kaabe ára täbuiasi ä yáuhua.

³⁶ Bueituk Dios Átchay nee yeu púuhuak; ím ániau nee kóm bíttuak. ¿Jatchia júntukem Diosta béj-reka nee nokä tíiya, ínapo Diosta Üusi ti nee jíakä béchïbo?

³⁷ Juka ín Áchay tékil kaa nee joay, katem nee súalpo yúmala.

³⁸ Të nee ä joay ál-la, éläposem nee kaa súale, të huaka tékilta ín joähuem súale, enchim jüneenakë béchïbo, éntok enchim ä súalnakë béchïbo, juka Dios Áchayta ínot anëhui, éntok ín át anëhui.

³⁹ Júchim éntok mámpo ä tatab báreka tekipanuy, të áapo bem mámpo áu yeu huíkkek.

⁴⁰ Huanäi Jesús júchi siika, Jordán bathue huáyтана bícha, áman kësam huëpo Juanta batöaïpo. Huanäi huämi taahuak.

⁴¹ Huanärim juebénaka áu yájjak, ínel jíaka:
—Juan lútüriapo kía jita señalta júne kaa yáuhuak; të síme Juanta íari bétana nokakäu lútüriatukay.

⁴² Huanäi huämïri juebénaka ä súsualeka taahuak.

11

Láazarota mukukä bétana nokhuame

¹ Senu yoreme Láazaro ti téhuaka júnaköri kökorey, Betaniapo jometaka, María éntok Marta ä ákorohua pueblopo.

² María, Láazaro kökoremta huaayi, ïri ínel jü Señortat juka perfuumeta át töak, éntok ä chonimmey guókpo ä huaachak.

³ Láazarota huaayim Jesústau nokta bíttuak, ínel jiamta:

—Señor, jü em nákéu kókore.

⁴ Jesús éntok ä jíkkajaka ínel jiaahua:

—Ī kökoa kaa áy kókko béchĭbo, ál-la juka Diosta looria át bíttunakē béchĭbo, éntok két ä Üusibet ä bíttunakē béchĭbo.

⁵ Jesús éntok Martata nákkey, éntok ä huayihua, éntok Láazarota.

⁶ Tē íkái jíkkajaka, ä kökorē bétana, júchi guoy táapo áma taahuak, ä aneĭpo.

⁷ Huanäi chúkula jume ä discípulommeu ínel jiaahua:

—Jánte jum Judea buiärau bíchaa.

⁸ Huanäi jume ä discípulom ínel áu jiaahua:

—Maestro, én jume judíom enchi jariay, tetammey enchi mamaasu báreka. Entok, ¿júchē áman huée báare?

⁹ Jesús ínel am yómmiak:

—¿Jachu jü taahuari kaa dooce horam jípure? Huä taahuapo hueramame kaibu tēitinake, bueĭtuk ímĭ ániapo machiriay bitcha;

¹⁰ tē hua tukaapo hueramame tēitinake, bueĭtuk jü machiria kaa át aika.

¹¹ Íkái noksuka, chúkula ínel ámeu jiaahua:

—Huä itom amigo Láazaro kótche; tēne áman huéiye ä búsa báreka.

¹² Huanäi jume ä discípulom ínel jiaahua:

—Señor, kóchētek, yún éenake.

¹³ Jesús ínel jiaahua, Láazarota mukila bétana. Tē bempo kócheka jimyorehuamta bétana ä nokä téiyey.

14 Huanäi Jesús huitti ínel ámeu jiaahua:

—Láazaro béja muukuk.

15 Enchim béchibone al-leiya, kaa áman itom anekä béchibo, enchim nee súalnakë béchibo. Të ámante áu kannake.

16 Huanäi hua Toomas, Guoguöri téame, ínel jiaahua huame áamak discípulommehui:

—Ítapo kette áamak kannake, áamak kóikko béchibo.

Jesús jü júchi jíabitehuame éntok jíapsihuame

17 Jesús áman yepsaka tejhuahuak: Láazaro béja naiki taahuarey, mäataka.

18 Betania pueblo éntok kaa mékka Jerusaléniu taahuay, jíba tua batte báij kiloometropo.

19 Juebena judíom ámeu yáij-latukay Martatau éntok Maríatahui, am yánti jíapsi joa báreka, bem ábachi mukukä béchibo.

20 Huanäi Marta Jesússta áman huë tíay ä jíkkajaka, ä nankiseka yeu siika; María éntok jóapo taahuak.

21 Huanäi Marta Jesússtau ínel jiaahua:

—Señor, enchi ím aney ín ábachi kaa muk éiyey.

22 Të éenne két jüneiya, sîmeta Diostau em aahuäu, Dios enchi ä máknake.

23 Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Em ábachi jíabitenake.

24 Marta éntok ínel áu jiaahua:

—Ínapo jüneiya ä jíabitenakëu júnak sîmem jíabiteyo, huaka taahuata yúmako.

25 Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Ínapone jü yore jíabitetuame éntok jü jíapsihumta yore mákame. Huä nee súaleme mukilataka júne júchi jíapsinake.

²⁶ Éntok síme hua jíápsaka nee súaleme jíbapo béchibo kaibu muknake. ¿Jachë íkái súale?

²⁷ —Jeehui, Señor —ti áu jiaahua—. Ínapo ä súale, enchi Cristotukähui, jü Diosta Üusi ím ániau kóm yebij-lame.

Jesús Láazarota määriipo huéeka buaanak

²⁸ Marta éntok íkái noksuka áman sika, juka Mariáta ä huayhua núnnuk, éhuil ínel áu jíaka: —Jü Maestro ím aane; entok enchi núnnu.

²⁹ Áapo íkái jikkajaka, bamsipo kíkteka áman áu siika.

³⁰ Jesús ketune kee huam ili pueblou kibakey, Martata ä nankekäpo ketune aaney.

³¹ Huanäi jume judíom jóapo áamak aneka ä sirok aniaíhui, Mariáta bamsipo yeu ä sik, akim ä guojaasek, ínel jíaka: “Áman siika, ä mäariu buanseka.”

³² María jum Jesústa anëu yepsaka, ä bíchaka, guókpo áu tónommea kíktek, ínel jíaka:

—Señor, enchi ím aney, ín ábachi kaa muk éiyey.

³³ Jesús ä buanay ä bíchaka, éntok két huame judíom áamak kateihuim buaname bíchaka, jíapsi sóokteka espíritupo áu yoyoak, tüisi siroksi.

³⁴ Huanäi ínel jiaahua:
—¿Jáksem ä maäak?

Bempo éntok ínel áu jiaahua:

—Señor, äbe sika ä bitcha.

³⁵ Huanäi Jesús buanak.

³⁶ Huanäi jume judíom ínel jiaahua:

—¡Akem ä bitcha, tepa ä náckey!

³⁷ Huate éntok áme násuk aneme ínel jiaahuay:

—¿Jachu ìri kara jita yáuhuai, Láazarota kaa múknakë béchïbo, jáchin juka líptita ä pujtetuakä bénasi?

Láazarota mukilata jíabitetuak

³⁸ Jesús, ä jíápsipo júchi tüisi siroksi éaka, ä mäariu bíchaa siika. Téta guójöriatukay; ì guójöria éntok téta buëurukuy páttiaritukay.

³⁹ Jesús ínel jiaahua:

—Juka tétatem mékka oóre.

Marta, jü mukukamta huaayi, ínel áu jiaahua:

—Señor, béja chïcha juuba, béja naiki taahuare mukilataka.

⁴⁰ Jesús ínel áu jiaahua:

—¿Jachune kaa enchi téjhuaala, ä súalëtek, Diosta looria enchi bínnake tíaka?

⁴¹ Huanärim tétata mékka oórek, juka mukilata áy páttiatukaihui. Huanäi Jesús, téhuekau jikau remteka, ínel jiaahua:

—In Átchay, enchine baysauhue enchi nee jíkkajä tíaka.

⁴² Ínapone jüneiya, jíba enchi nee jíikkajähui; tëne ínëli jiaahuak huaka génte juebenaraata ino chíkola aneme béchïbo, enchi nee äbo bíttuakäu bétana am súalnakë béchïbo.

⁴³ Íkai noksuka, kusisi cháchayek:

—Láazaro, ¡pakunë yeu huéiye!

⁴⁴ Huanäi jü mukilatukäihui yeu siika, mámpo éntok guókpo sánkommea súmataka. Ä pújbahua éntok sánkommea bitiatukay. Jesús éntok ámeu ínel jiaahua:

—Akem ä búttia, ä huéenakë béchïbo.

*Noktam náu yáuhuak, Jesústa mëbáreka
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)*

⁴⁵ Huanäi juebena judíom Mariátamak ambáreka áma yáij-latukay. Huanärim Jesústa yáakäu bíchaka ä súsualek.

⁴⁶ Të huate éntok jume pariserommeu sájaka, Jesústa yáakäu am téjhuak.

⁴⁷ Huanäi jume sacerdotem tiöpopo chë nésahueme éntok jume pariseerom juka conciliotam náu núnuka, ínel jiaahua:

—¿Jáchisute annake? Bueïtuk ï yoreme juebena señaalim johua.

⁴⁸ Kía ínëli itom ä tójak, sime ä súsuálnake. Huanäi jume romaanom äbo yájaka juka itom tiöpo tátabnakë, éntokim huaka itom nación luütianake.

⁴⁹ Huanäi jü Caifás ámemak joome, huäri huásuktiriat sumo sacerdotetukai, huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Emem kaita jüneria,

⁵⁰ éntokem kaa jüneiya, ito béchïbo jita chë türiakähui, huépü yoremta itom pueblota béchïbo muknakëhui, të kaa sime naciónta kókkonakëhui.

⁵¹ Kaa ä éäpo íkai nookak, Jesústa bétana, ál-la huäri huásuktiriat áapo sumo

sacerdotetukä béchïbo, profetisaruaq hua naciónta béchïbo Jesústa muknakëihui,

⁵² éntok kaa kía naciónta béchïbo jïbba, két huame Diosta üusim chíbejtilam lópola náu am rúktia béchïbo.

⁵³ Júnëli huäri taahuarit naateka náhuim nokta yáuhuak, ä mëtebo báreka.

⁵⁴ Huäri béchïbo Jesús béja kara machisi jume judíom násuk naa huéiyey, ál-la mékka bíchaa siika, senu buiärau see päria, náapo, hua pueblo Efraín téähui. Huämi taahuak, jume ä discípulommaki.

⁵⁵ Éntok béja kaa jaikika bëyey, judíom pascua pajkota yúmanakëhui. Huanärim juebénaka buere joära Jerusaléniu jikau sájjak, kee pascua pajkota yúmayo emo báksia báreka.

⁵⁶ Huanärim juka Jesústa jariay. Jum tiöpopo aneka, ínëlim emo nátemajey:

—¿Jáchisem éiya? ¿Jachu kaa äbo pajkou yebijnake jäni?

⁵⁷ Huanäi huame tiöpopo chë néshueme éntok huame pariseerom át néshuek, hua jábe júne ä jüneriame, ják ä anëhui, yeu ä buís sáyhuak, ä pereesote béchïbo.

12

*Jesústat perfuume huättiahuak Betaniapo
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Búsan taahuarim bëyey, kabara jísobahuaka pájcuata yánañhui. Jesús pueblo Betaniau yepsak, Láazarota jóapo. Ìri

mukilatukay, të Jesús kókkolam násuk ä jíabitetuak.

² Béja kúptey Jesústam tepa buere äbosey. Marta éntok jita am joriay. Láazaro éntok Jesústamak mesau kátekay.

³ Huanäi María batte medio litro perfuumeta Jesústat guókimmet töak, éntok ä chonimnea ä huaachak. Jü kári éntok musäla júbay tápunak. Ì perfuume tüisi béj-retukay.

⁴ Huanäi senu ä disciipulo ínel jiaahua, hua Judas Iscariote tíame, Símonta üusi, hua ä nénkinakëihui:

⁵ —¿Jatchiakasu kaa ì perfuume báij cien taahuari tékil béjhuapo nénkihuaka, póolobem ä miikhuak?

⁶ Judas ínëli jiaahuak, kaa póobem ä jiokolë béchibo; ál-la ékbua ára jita nüyey; bueituk juka tómi bóosata jípureka, juka áma öorehuamta nunüyey.

⁷ Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Akë ä tójja. Áapo ín määnä taahuari béchibo ä bëlatukay.

⁸ Bueituk jume póolobem jíbem enchimmak am jípunake; ínapo éntokne kaa jíba enchimmak tahuanake.

Noktam náu tütek, Láazarota jaatia báreka

⁹ Juebena judíom Jesústa áma aney jüneriaka, ámanim yájjak, kaa áapörík jíba bít báreka, të Láazarota kétchi, juka kókkolam násuk ä jíabitetuakaihui.

¹⁰ Të huame tua chë nésahueme nokta náu lútüría yáhuak, juka Láazarota két mënä béchïbo,

¹¹ bueïtuk áapörík béchïbo juebena judíom emo näikimtey, Jesústa súaaleka.

Jesús mám tájtiriahuaka Jerusaléniu kibakek (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Yokoríapo génte buéresi juebénaka jum pajkou yáij-latukáihui, Jesústam jum Jerusaléniu yebisisë téamta jíkkajak.

¹³ Huanärim jume tako sáhuam nüka, ä nankiboka yeu sájjak, éntokim ínel chaayey:

—¡Tüisi mabettunake! ¡Ï santo, jü Señorta téhuampo yebisiseme, jü Israeltau Rey!

¹⁴ Huanäi Jesús juka buru asölaata téaka át jikat yejtek, jïojteta jíä Bénasi:

¹⁵ Katë májhue, buere pueblo Siónta maala; ímï huéiye jü em Rey, buru asölaatat yejsimeka.

¹⁶ Íachirim kaa jünéaka tahuakay, jume ä discípulom kësam huëpo; të juka Jesústa jíabitek buéresi úttíluhuka ä mabethuak. Huanäi jübuam áu huáhuaatek, áa bétana íkäi jïojtetukáihui, éntok áachä chúpahuakähui.

¹⁷ Jü génte áamak aneïhui, áa bétanam nookay, jáchin Láazarotau chachayeka jum ä máaripo kókkolam násuk ä jíabitetuak.

¹⁸ Huäri béchïbo két jü génte ä mabet báreka áma yájakay, bueïtukim ä jíkkajak, áapörík íkäi señalta yáakä bétana.

¹⁹ Të jume pariseerom, bempo náu ínel jiaahuay:

—Béjem ä bitcha, kaitate ára yáuhua.
Áachem suuhua, ¡sime génte áamak kaate!

Griegom ket kaa jaikika ama aneka Jesústa jaria

²⁰ Griegom ket kaa jaikika áme násuk aaney,
huame áman pajkou Diosta yöri báreka jikau
sákalam násuku.

²¹ Ímei Feliipetau rúktek, pueblo Betsaida
Galiléa buiärapo jometahui. Huanärim jikot
áu jiaahuay, ínel jíaka:

—Jesústate bit péiya.

²² Feliipe éntok Andrésta ettejhuariak.
Huanäi jü Andrés éntok Feliipe Jesústam
téjhuak.

²³ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—Tiempo béja yúmase, juka Yoremta Üusi ti
téhuaakamta úttilnähui.

²⁴ Tua lütüriapone enchimieu ínel jiaahua:
Jü tirijko báchia kaa buíapo kóm huécheka
mukuka síhuekätec, áapola tahuanake; të
mukuka síhuekätec, yún takanake.

²⁵ Huä ä jíapsi beutireme ä tärunake; të ím
ániapo ä jíapsi kaa beutireme, ä yü jíapsinakë
béchĭbo ä ěria.

²⁶ Jü nésauta nee joria báareme nee
guojaanake. Huanäi huam ín anĕpo két annake,
hua nésauta nee joriame. Jü nésauta nee
joriame, ín Átchay ä úttilnake.

Jesús ä mëna bĕtana nooka

²⁷ Huanäi Jesús ínel jiaahuak:

—¡Tepa kaa al-leeri ín jíapsit aayuk!
¿Jáchisune jiaunake jáni? Karane ínel jiaahua:

“In Átchay, jinou huéenakemta bétanë nee jínëu!” ¡Bueituk íkai ín chúpánakë béchibone äbo yepsak!

²⁸ In Átchay, em téhuame looriasi bíttebo.

Huanäi jáhui téhueka bétana kóm yuumak, ínel jáaka:

—Béjane looriasi am bíttebok, éntokne júchi looriasi am bíttebonake.

²⁹ Huanäi hua génte juebenara áamak anëu juka jáhuita jikkajaka, yúkuta ínel omtë tíiyay. Huate éntok ínel jiaahuay:

—Diosta ángel áu nookak.

³⁰ Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahuak:

—Í jáhui kaa ino béchibo äbo kóm yuumak, ál-la enchim béchibo.

³¹ Éni ájaria i ániapo anemmet nokta chúpatunakëhui. Én hua diablo ím ániapo buéresi ä nésahue násuk júne yeu béptunake.

³² Ínapo éntok buíapo jikau tóboktiahuak, sïmemne inou rúktianake.

³³ Ínëli jiaahuay, jáchin ä muknakeu am jüneria iaaka.

³⁴ Huä génte ínel ä yómmiak:

—Ítapo jum Diosta leypo ä jüneriak, Cristota jíbapo béchibotunakëhui. ¿Jáchisu júntukë ä tóboktianä tíiya, juka Yoremta Üusi ti téhuaakamta? ¿Jábesa júntuk, iri Yoremta Üusi?

³⁵ Huanäi jü Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Ketune chúbala enchim násuk annake, jü machiria. Náasem kaate, ketune machiriata enchimmeu ayuako, kaa máchiraata kaa

enchim jaatianakë béchïbo; bueïtuk hua kaa machiku hueramame kaa jüneiya jákun bíchaa ä huëhui.

³⁶ Ketune machiriata jípurekem ä súale, juka machiriata, machiriapo enchim usiarimtunakë béchïbo.

Íkai nookak jü Jesús; huanäi sika am éusuriak.

Jume judíom kaita súalëram

³⁷ Të juebena señaalim bem bíchäpo ä yáak junne, katim ä súaley,

³⁸ profeeta Isaíasta nokakäu chúpna­kë béchïbo, ínel jáamta:

Señor, ¿jábetasu ámeu itom nokakäu súale jáni?

Éntok, ¿jábetausum emo yeu machiriake jáni, huame Señorta mámmam?

³⁹ Íari béchïbom kaa ä súaley, bueïtuk két ínel jiaahua jü Isaíasta jïojteri:

⁴⁰ Bempörim puj páttiak,

éntok bem jápsi námakasi yáuhuak,

pusimmea kaita bem bínnakë béchïbo,

éntok jápsiy kaita bem jünerianakë béchïbo,

junëli kaa jápsi kúakteka,

kaa nee am jínëunakë béchïbo.

⁴¹ Isaías ínel jiaahuak, Jesústa looria bíchaka, bueïtuk áa bétana nookak.

⁴² Kía júnentaka junne, yäuram juebénaka ä súaleka taahuak. Të pariserom béchïbo katim emo yeu buíssey, kaa huam bem náu yayájäpo emo yeu bep äaaka.

⁴³ Bueitukim chë ä türey, juka yoremta úttihuä bétana bem máknäu, Diosta úttihuäu béppa.

Jesústa nooki yorememet béttesi chupanake

⁴⁴ Jesús kusisi nokaka ínel jiaahua:

—Huä nee súaleme kaa nee jíba súale, ál-la huaka nee äbo bíttuakamta kétchi.

⁴⁵ Huä nee bíchame, huaka nee äbo bíttuakamta kët bitcha.

⁴⁶ Ínapo, jü machiria, äbo ániau kóm yebij-la, síme huame nee súaleme kaa machiku aneka áma kaa am kókkonakë béchibo.

⁴⁷ Jábe júne ín noki jíkkajaka, të ín éäü kaa joame, ínapone kaa bette nokta át chuppa; bueitukne huame ím ániapo aneme kaa bette nokta ámet chupabáreka äbo kóm yebij-la, ál-la am jínëü báreka.

⁴⁸ Huä kaa nee mabetakame, éntok ín noki kaa jíkkaij báareme, jábeta bette nokta át chupanakemta jípure. Jü noki ín nokakähui, taahuata yúmak, bette nooki át chupanake.

⁴⁹ Bueituk ínapo kaa kía ín éäpo ä nok-la; hua Áchayhuari nee äbo kóm bíttuakame, áapo nee át sáuhuek jita ín noknakähui, éntok jita enchim ín majtianakähui.

⁵⁰ Éntokne jüneiya ä néosaurihua yü jíapsihuamtukähui. Júnëline huaka ín nokäu nooka, huaka ín Áchay nee ä téjhuaka pámani.

13

Jesús ä discípulom guók báksiak

¹ Senu taahuari bëyey, kabara jísobahuaka pájcuata yúmaseïhui. Jesús jüneiyay, tiempota áa béchïbo yúmalatukaihui ím ániapo yeu ä huéenakëihui, ä Áchaybeu bíchaa. Ä átteahuam ím ániapo aneme jíba am nákkek, ä mukëpo tájti.

² Huanäi tukaapo am jïbuäy, jü diablo Judasta jiápsipo kibak-latukay, Jesústa ä nénkinakë béchïbo. İri Judas Iscariote, Símonta üusitukay.

³ Jesús jüneiyay ä Áchayhua sïmeta ä mámpo ä tóij-latukaihui, éntok Diosta bétana áu hueïhui, éntok Diostau bíchaa áu huéenakëihui.

⁴ Júnëli kíkteka, jume súppem béppa huéeme áu úhuak. Toallam éntok nüka, am huikojtek.

⁵ Huanäi buere puraatopo bäam yeu töaka ä discípulom guók báksia táytek, éntok jume toallam ä huikosakábey am huaachak.

⁶ Huanäi Jesús jü Símon Perotau rúktek; Peero éntok ínel áu jiaahua:

—Señor, ¿jache empo nee guók báksia báare?

⁷ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Jü ín jóäbet empo kaa át jüneiya én läuti; tē chúkula ál-lë át jüneenake.

⁸ Peero éntok ínel áu jiaahua:

—Katë nee guók báksianake, jauhuey junne.

Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Kaa nee enchi guók báksiak, kaitë ínomak jípunake.

⁹ Huanäi jü Símon Peero ínel áu jiaahua:

—Señor, ä junëlitunakey, kaa ín guókim jíbba, ín mámmam éntok ín kóba júne báksia.

10 Të Jesús ínel áu jiaahua:

—Jü bemélasí baksíari kaa júchi baksiana, jume guókím jíbba, bueítuk béja baksíari. Eme éntok béja baksíari, të kaa síme.

11 Bueítuk júneiyay jábeta ä nénkinakēihui; huári béchíbo: “Kaa síme baksíari”, ti áu jiaahuak.

12 Júnēli, chúkula am guók baksiasuka, júchi ä súppem núka, mesau rúktek. Huanāi ínel ámeu jiaahua:

—¿Jachu eme júneiya jita ín enchimieu yáakāhui?

13 Eme nee Maeströ tíiya, éntokem nee Señor tíiya. Túisem ínel jiaahua, bueítuk enchim jiaulāpo, ínapone ájāria.

14 Të ínapo Señortaka éntok Maestrotaka júne enchim guók baksíak, eme kétchi náu emo guók baksíapo yúmala.

15 Bueítuk ejemplotane enchim mákkak, ín enchimieu ayuka bénasi enchim két náu ä jonákē béchíbo.

16 Tua lútüriapone ínel enchimieu jiaahua: Huä sáyhuame kaa ä teko béppa chē yōrihua; éntok hua jákun bíttuahuakame júne kaa chē yōrihua áman ä bíttuakamta béppa.

17 Íkārem júneriātek, al-leakem jíapsínake ä joāteko.

18 ‘Kanne símem bétana nooka. Bueítuk ínapone júneiya jábem ín yeu púalatukāhui. Të úttea huaka jíojteta ínel jíamta chúpnaکہ béchíbo: “Huä páanim ínomak buāyeme nee béj-reka áu tóboktiak.”

¹⁹ Én naatekane enchim ä téjhua, kee jee huéenakemta chúpeyo, béja ä chúpey enchim ä súalnakë béchibo ín ájáriatukähui.

²⁰ Tua lütüriapone ínel enchimieu jiaahua: Huä ín jákun bíttuari mabetakame, nee mabeta; hua nee mabetakame éntok, huaka nee äbo bíttuakamta két mabeta.

*Jesús Judasta ä nénkinakeu bétana nookak
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)*

²¹ Jesús íkái noksuka, ä jiápsipo tüisi sirokay. Huanäi huitti ínel jiaahua:

—Tua lütüriapone ínel enchimieu jiaahua, senu enchim násuk aneme nee nénkinake.

²² Huanäi huame ä discípulom emo naa bíchaka taahuak, kaa jünéaka jábeta bétana ínel ä jáhui.

²³ Senu disciipulo, Jesústa chë nákeihui, áa náapo káteka chákala bökay.

²⁴ Íahui señam yáuhuak, jü Simmom Peero, ä temaij iaaka ä jábétukaihui huaka áa bétana ä nokaihui.

²⁵ Huanäi áapo, Jesústau jëla rúkteka, ínel áu jiaahua:

—Señor, ¿jábesa jüri em áa bétana nokähui?

²⁶ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Huä jábeta páanim kómoniaka ín ä miknakeu, huäri ájária.

Huanäi jume páanim kómoniaka, Judas Iscarioteta, Símonta üusi, am miikak.

²⁷ Huanäi sep Satanás ä jiápsipo kibakek. Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Juka em yáa bárëu, bamsekë ä yáuhua.

²⁸ Të huame mesau jokame katim jünéaka taahuak, jita béchibo Judastau ínel ä jíakähui.

²⁹ Bueituk huate ínel éiyay: Judasta tómi bóosata jípurë béchibo, Jesús ínel áu jiaahua: “Pajkopo itom huátianakeuë jínnu mátkhi”, éntok: “Poloobeme mikpo yúmala”, tim éiyay.

³⁰ Áapo jume páanim buásuka siika. Huanäi éntok béja tukaaritukay.

Jü bemela nésauro

³¹ Huanäi Judasta yeu simsuk, Jesús ínel jiaahua:

—Én buéresi úttılna, jü Yoremta Üusi ti téhuaakame, éntok Dios Átchay áa béchibo úttılna.

³² Jü Dios áapörık béchibo úttılhuátek, áapo Dios kéchá úttılınake, ä éäpo; éntok láuti ä úttılınake.

³³ In usiálam, ketunene kaa bínhua enchimmak annake. Nechem jariunake, të jume judíommeu ín jíä bénasi, enchimmeune két ínel jiaahua: Huam ín huëu bíchaa, eme karem áman kaate.

³⁴ Bemela nésaurotane enchim mákka: Emóem nákke. Nee enchim náképo bénasi, emem két nánancha emo náknake.

³⁵ Ímírım símetaka enchimmet jüneenake, ín enchim majtialatukä bétana, nanabeu éaka enchim emo nákeyo.

Jesús juka Perota kaa áu ä täya tíanakeu bétana nookak

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Huanäi jü Símon Peero ínel áu jiaahua:

—Señor, ¿jákusë huée báare?

Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Áman ín huëu bíchaa, empo kara ínomak huéiye ëni; të chúkula arë ino sáu huéenake.

³⁷ Peero éntok ínel áu jiaahua:

—Señor, ¿jatchiakasune kara emo sáu huéiye ëni? ¡In jíapsi muknakey júnene ára ä tójja, emo béchïbo!

³⁸ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—¿Jachë em jíapsi ä muknakey júne ára ä tójja, ino béchïbo? Tua lútüriapone ínel emou jiaahua, juka totorörata kee jee kuseyo, baisë kaa nee emo täya tánake.

14

Jesús jü Böo Dios Áchaytau bíchaa

¹ Katem enchim jíapsi jáchin éetua. Diosta enchim súalë bénasi, nechem két súale.

² In Átchay jóapo juebena káarim ayka; të kaa junëlitukátek ínapone enchim téjhua éiyey. Ámanne huée báare, huam enchim annakëpo túlisi ä tüte béchïbo.

³ Huanäine téhuekau yepsak, huam enchim annakëpo ä tútenake. Huanäine júchi yebijnake. Huanäine júchi enchim äbo núnake, bueítuk huam ín anëpo, ínomak enchim annakë béchïbo.

⁴ Bueítukem júneiya jákun bíchaa ín huéenakeu, éntok juka böota júnem täya.

⁵ Huanäi jü Toomas ínel áu jiaahua:

—Señor, katte júneiya jákun bíchaa em huëhui; ¿jáchisute juka böota täyanake?

⁶ Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Ínapone jü böo, jü lütüria, éntok jü jíapsihuame; kaabe ín Áchaybeu huéenake, kaa ino béchibotuko.

⁷ Nee täyátekem kët ín Átchay täya; éntokem én naateka ä täya, éntokem ä bil-la.

⁸ Feliipe éntok ínel áu jiaahua:

—Señor, itomë ä bíttua, huaka Dios Áchayta. Júnelite kaitat jáchin éaka tahuanake.

⁹ Huanäi Jesús ínel áu jiaahua:

—Béjane bínhua enchimmak aane, ¿éntoke jíba kaa nee täya, Feliipe? Huä nee bil-lame, juka Dios Áchayta bil-la. Ä junëlituk junne, ¿jatchiakasë jüntuk Dios Áchayta nee enchim bíttua sáuhue?

¹⁰ ¿Jachë kaa ä súale, Dios Áchaytamak nee huépülatukähui?, éntok, ¿juka Dios Áchayta júne inomak huépülatukähui? Huä noki ín nokäu, kanne kía ín éäpo ä nooka; hua Dios Átchay ínot aneme, áapo juka tékilta johua.

¹¹ Nechem súale, Dios Áchaytat ín anëhui, éntok kët Dios Áchay ínochi; o hua tékil ín joäu, huäri béchibem nee súale.

¹² Tua lütüriapone ínel enchimneu jiaahua: Huä nee súaleme, huaka tékilta ín joäu áapo kët ára ä jonake, éntok ín joäu béppa chë yörisi machik júne jonake, bueituk Dios Áchayta anëu nee huë béchibo.

¹³ Éntok simeta juka ín téhuampo Dios Áchaytau enchim aahuäu, anä yáanake, juka Dios Áchayta Üusi úttilnä béchibo.

14 In téhuampo jita júne enchim aahuay, ínaponä yáanake.

Jü Espíritu Santo äbo bíttuaname

15 'Nee nákétekem juka ín nésauri johua.

16 Huanäine ínapo Dios Áchaytamak noknake, täbui jíapsi jotehuamta enchim máknakemta, yü tütti enchimmak ä annakë béchïbo.

17 İri Espíritu tua lütüría. Të jume ímï ániapo joome, karam ä mabeta, bueítukim kaa ä bitcha, éntokim kaa ä täya; të eme ä täya, bueítuk enchimmak aane, éntok enchim jíapsipo annake.

18 Kanne kía usi lepemtukä bénasi enchim tö simnake. Júchine enchimmeu yebijnake.

19 Ketune ili bëye; huanäi jume ím ániapo aneme kaa nee bínnake; të eme ál-la júchem nee bínnake; bueítuk ín jiapsä béchïbo, eme két jíapsinake.

20 Huäri taahuarit eme jüneenake Dios Áchaytat ín anëhui; eme éntok ínochi, ínapo éntok enchimmechi.

21 Huä ín nésaurim jípureme éntok am joame, İri ájáría jü nee nákeme; hua nee nákeme, ín Áchay kéchá náknake. Éntok ínapo két ä náknake, éntokne áu ino yeu machirianake.

22 Huanäi jü Judas ínel áu jiaahua, kaa hua Iscariote:

—Señor, ¿jatchiakasë itou jíba emo yeu machirianake, të kaa huame ímï ániapo anemmehui?

23 Huanäi Jesús ínel ä yómmiak:

—Huä nee nákeme ín noki yörinake; éntok hua ín Áchay ä náknake. Huanäite áu yájaka áamak jóatenake.

24 Huä kaa nee nákeme ín noki kaa yörinake; hua noki enchim jíkkajakäu, ínapone kaa ä átteak. Huä Dios Átchay nee äbo bíttuakame, Áapo ä átteak.

25 'Íkäine enchimneu nookak ketune enchimmak aneka.

26 Të hua jíapsi jotehuamta yore mákame, jü Espíritu Santo, hua Dios Áchayta äbo bíttuanakëhui ín téhuampo, huäri simeta enchim majtianake, éntok enchim áu huáatituanake, simeta huaka ín enchimneu nokakähui.

27 'Yánti jíapsihuantane enchimneu tö siime. In yánti jíapsekäune enchim miika, të kaa hua ím ániapo jometa Bénasi. Katem enchim jíapsi kaa al-leetua, éntokem kaa emo máujtua.

28 Béjane enchim téjhuaala, ínel jíaka: Simnakene, tëne júchi enchimneu yebijnake. Nee náketekem emo al-leetua éiyey, Dios Áchaytau nee ino simë tíayo; bueítuk jü Dios Áchay chë yörisi maachi, ino béppa.

29 Enchimne téjhuak, kee jee ä yúmayo, bueítuk nokta chúpey enchim ä súalnakë béchibo.

30 'Kanne júchi yún enchimmak ettejhuanake, bueítuk jü ím ániapo buéresi genteta béppa chë úttiakame äbo huéiye; të áapo kaita ínomak jípure.

³¹ Të junëlitunake, ím ániapo aneme
jüneenakë béchïbo Dios Áchayta ín nákehui
éntok Dios Áchayta ín ä sáhuë páman ín ä
joähui. Jáptëem; ímïte yeu sákanake.

15

Jesús jü tua páras óguo

¹ 'Ínapone jü tua lutüriapo páras óguo, ín
Átchay éntok jü et-leero.

² Sïmeta huaka mesëkiriata ínot yeu simlata
kaa takakamta chúktianake; éntok sïmeta
huaka takakamta tútenake, chë yún ä takanakë
béchïbo.

³ Eme béja chïcha machik úhuari jü noki
enchimneu ín nokakäubeyi.

⁴ Inot jïbem aane; ínapo éntok enchimmechi.
Jáchin hua mesëkiria áapola kaa tataka, kaa
hua óguotat huéekáteko, enchimmak két
junëlitunake, kaa enchim ínot jïba aneyo.

⁵ 'Ínapone jü páras óguo, eme éntok jume
mesëkiriám. Huä ínot aneme, ínapo éntok
áamaki. Ìri yún takam huériunake; bueítuk
eme kaa ínomak anëtek, kaitem ára yáuhua.

⁶ Huä kaa ínot aneme, mesëkiriata bénasi
pákun yeu jïmmaahuaka huaknake. Huanäi
náu tóijhuaka tájiu guötiana, ä béetinakë
béchïbo.

⁷ 'Eme ínot anëtek, éntok juka ín noki
enchimmet aneyo, sïmeta enchim huáatiähuem
aahua; huanärem ä mákna.

⁸ Íäri béchïbo loriapo úttılna, jü ín Átchay, yún enchim takakä béchïbo. Huanärem junëli ín discípulomtunake.

⁹ In Áchayta nee náké bénasi, ínapone két enchim nákke. Ínělem enchim ín náképo jíba aane.

¹⁰ Eme ín nésauro joátek, enchim ín náképem jíba aane; íneline ín Áchay nésauro johua, éntokne áapörík nee náképo aane.

¹¹ 'Íkáine enchimneu nooka, ín al-leäu enchimmet ayunakë béchïbo, éntok hua enchim al-leäu yúmalasi enchim ä jípunakë béchïbo.

¹² Íri ájária jü ín nésauro: Jü enchim nánancha emo náknakeu, ín enchim náképo bénasi.

¹³ Kaabe chë júne yore nákke, ál-la hua ä amigom béchïbo ä jíapsi nénkame.

¹⁴ Eme ámëria jume ín amigom, huaka ín enchim át sáhuëu joáteko.

¹⁵ Kanne éntok ín tekípanualero ti enchim téttehuanake, bueítuk hua nésauro joaka tekípanuame kaa júneiya, juka ä teko yáa bárëhui. Të ínapo enchim amigok, bueítuk símeta huaka ín Áchay bétana ín jíkkajakäune enchim téjhuaala.

¹⁶ Eme katem nee yeu púala, ál-la ínapo enchim yeu púuhuak, éntokne enchim yuktiak áman sájaka yún takaka enchim jíapsinakë béchïbo. Huä enchim taka éntok kaa lütínake. Huanäi huaka símeta ín téhuampo Dios Áchaytau enchim aahuäu, áapo enchim ä máknake.

17 Nésautane enchim mákka, enchim emo náknakē béchĭbo.

Ím ániapo enchim omtíame

18 'Huame ím ániapo aneme enchim omtiay, áahuem huáate nee bácham omtiakä bétana.

19 Eme ím ániapo jométuk, huame ím ániapo joome enchim nák éiyey. Të eme katem ím ániapo joome; ínapone ím ániapo enchim yeu púuhuak. Huári béchĭbo bempo, ím ániapo joome, katim enchim huáatia.

20 Áahuem huáate, hua noki ín enchimneu nokakähui: "Huä tekipanualero kaa chë yörĭhua ä teko béppa." Nechim guojajjaasëtek, enchimim két guojajjanake; ín noki jíkkajätekim, enchim noki két jikkaijnake.

21 Të simeta íkärĭm enchimneu yáanake ín téhuam bem omtiä béchĭbo, bueitukim huaka nee äbo bíttuakamta kaa täya.

22 'Kaa nee äbo yepsak, éntok kaa nee ámeu nokak, jü bem Dios bejri kaa ámet ayu éiyey; të ënim kaachin jiau mátki, jü bem Dios Bejri ámet ayuka bétana.

23 Huä nee omtíame, ín Áchay két omtia.

24 Áme násuk huaka tékilta kaa jábem júne joäu nee yáak, jü Dios bejri kaa ámet ayu éiyey; të ëni juka ín joäu bil-lataka junne, nechim omtia, éntok juka ín Áchay júnem omtia.

25 Të ĭri ínëli huéiye, juka Moiséjta leypo jiojteta chúpnakē béchĭbo, ínel jíame: "Kaita béchĭbom nee omtiaka taahuak."

26 'Të huaka jíapsi yéjtehuamta yore mákamta yepsak, ín Áchay bétana ín

enchimmeu bíttuanakeu, jü Espíritu lütüriata yore majtíame, Dios Áchayta bétana huéeme, huári ino bétana noknake.

²⁷ Eme éntok két ino bétana noknake, bueitukem jíba ínomak aaneek, kèsam huëpo naateka.

16

¹ 'Íkaine jíba enchimmeu nok-la, bueituk Diostat éehuäu kaa enchim tóijnakë béchïbo.

² Bueituk bem sinagogampom enchim yeu bébnake. Taahuari yúmanake, jábe júne enchim súakame Diosta nésauri áu joä bénasi éenake.

³ Íkärím jonake bueitukim Áchayhuarita kaa täya éntok nee junne.

⁴ Tëne íkái enchimmeu nooka, huaka taahuata yúmak enchim áu huáatinakë béchïbo béja ín enchimmeu ä nok-latukähui.

Jü Espíritu Santota tékkil

'Íkaine kaa kèsam huëpo enchimmeu nookak, bueitukne enchimmak aaney.

⁵ Të éenne áman siime, hua nee äbo bíttuakamtahui; të jábe júne kaa nee temaje: “¿Jákusë siime?”

⁶ Ál-la íkái enchimmeu ín nokakä béchïbo enchim jíapsi tüisi siroka.

⁷ Të ínapo lütüriata enchimmeu nooka: Chë türi enchim béchïbo ín simnakähui; bueituk kaa nee sik hua jíapsi yéjtehuamta yore mákame kaa enchimmeu yebijnake; tëne sikätek enchimmeu ä bíttuanake.

⁸ Huanäi áapo yepsakätek, huame ániat jiápsame Dios bejrímnet am jüneetuanake, lútula jíapsihuamtachi, éntok bétte nokta chúpebechi.

⁹ Dios bejríchi, kaa bem nee súalē béchíbo;

¹⁰ lútula jíapsihua bétana, Áchayhuaritau ín huée béchíbo, éntokem kaa entok nee bínnake;

¹¹ éntok bétte nokta bétana, bueítuk jü buéresi ániat nésahueme bétte noki át chúpari.

¹² 'Ketunene juebenak jípure, jita ín enchimneu noknakēhui, tē enem kara ä huéria.

¹³ Tē jü lütüriapo Espíritu yepsakätek, áapo síme lütüriau bíchaa enchim hueriunake; bueítuk kaa áapo ä éäpo noknake, ál-la huaka símeta ä jíkkajäu noknake; éntok enchim jünetuana huaka chúkula yebijnakemta bétana.

¹⁴ Áapo loriapo nee úttílnake; bueítuk ín átteapo ä nüka, enchim ä jüneriatuanake.

¹⁵ Símeta hua ín Áchay jípurēu, ínapone két ä átteak; kíalíkune ínel jiaahua, ín átteapo ä nüka enchim ä jüneriatuanake.

Al-lehuäu bíchaa kúaktianake, jü sirokhuame

¹⁶ 'Enchim kaa nee bínnakeu, kaa jaikika bëye; tē júchi kaa jaikika bínnake, enchim nee bínnakēhui; bueítuk ínapone Áchaytau bíchaa huéiye.

¹⁷ Huanäi huate ä discípulom ínel náu jiaahuay:

—¿Jítasa ìri itou ä nokähui? Kaa jaikika bëye kaa itom ä bínnakehui, të júchi kaa jaikika bëye, chúkula itom ä bínnakehui; ;bueituk Áchaytau bíchaa áu simë tíiya!

¹⁸ Inëlim jiaahuay: ¿Jáchisu jiau báare jäni, “kaa jaikika bëye”, tíaka? Katte át jüneiya, ä nokibechi.

¹⁹ Jesús jüneiyay bempörim ä temaj bárëhui; huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Béjane enchim téjhuak: kaa jaikika bëye, kaa enchim nee bínnakehui, éntok júchi kaa jaikika bínake, enchim júchi nee bínnakehui. ¿Jachem íachi náu nátemaje?

²⁰ Tua lütüriapone ínel enchimmeu jiaahua: buannakeem, éntokem jiokot jiaunake; jume ániat jíápsame éntok al-leenake. Të ínëli jü enchim sirokáu násuk junne, jü enchim sirokáu al-leeriu bíchaa áu kúaktianake.

²¹ Jü jámut asoa bárëtek huantiriam ínnënage, horata áu yúmako; të chúkula ili outa asoak huantiriam koptianake, al-leaka ím ániapo outa yeu yoremtukä béchïbo.

²² Ánëlem két én siroka; tëne júchi enchim bínnaake. Huanäi jü enchim jíapsi al-leaka tahuanake, éntok kaabe ára enchim ä úhuaanake, juka enchim al-leähui.

²³ 'Huámei taahuarimmechem kaita inou nátemajnake. Tua lütüriapone ínel enchimmeu jiaahua, síme jíta júne Dios Áchaytau enchim aahuäu ín téhuampo, Áapo enchim ä máknake.

²⁴ Ketunem kaita áula ín téhuampo, én tájti. Jítem aahua, enchim ä mabetnakë béchïbo,

éntok huaka enchim al-leäu yúmalatunaké
béchibo.

Jesús yöla, ániat aneme béppa

²⁵ 'Íkäine enchimneu nok-la, ejemployi; të
taahuari yúmanake, kaa ejemplomney ín
enchimneu noknakëhui; ál-lane jünakiachisi
enchimneu noknake, jü Áchayhuarita bétana.

²⁶ Huäri taahuarichem ín téhuampo jita
áunake; ínapo éntok kanne jita enchim
áurianake, jü Áchayhuaritahui enchim
béchibo,

²⁷ bueituk jü Dios Átchay enchim nákke,
bueituk eme nee nákkék, éntokem Diostat ín
yeu simlatukä bétana nee súalek.

²⁸ Dios Áchayta anëpone yeu sika, i ániau
kóm yepsak. Júchine íka ániata tö sika, jü Dios
Áchaytau huéenake.

²⁹ Huanäi ä discípulom ínel áu jiaahua:
—Enë jünakiachisi nooka, kaita ejemplota
itou nokaka.

³⁰ Én ál-late jüneiya, simeta em jüneriähui;
kíalíkute kaita emou temaij mátki. Huäri
béchibote ä súale, Dios Áchayta bétana em yeu
simlatukähui.

³¹ Jesús éntok ínel am yómmiak:

—¿Jachem én ä súale?

³² Taahuari yúmanake, éntok béja yúmala,
sákatuahuaka enchim chíbejtinakëhui,
huépülaka ä böochi; éntokem nee ínapola tö
sákanake. Tëne kaa ínapola taahua, bueituk jü
Dios Áchay ínomak aane.

33 Íkäine enchimieu nok-la, ino bétana yánti jíapsihuamta enchim jípunakë béchïbo. Ímï ániapem jïokot emo bínnake; të katem kóm éiya: ínapone íkái ániata kobala.

17

Jesús oraciompo ä discípulom Diostau nok-riak

¹ Jesús íkái noksuka, téhuekau jïkau remtek, ínel jíaka:

—In Átchay, béja taahuari yúmala. Loriapë ä úttile, juka em Üusi, áapörík két loriapo enchi ä úttílnakë béchïbo;

² bueítukë símem jíápsame béppa yäurata ä mák-la, huame síme em ä mákkim jíbapo béchïbo jíapsihuamta am máknakë béchïbo.

³ Íri éntok ájária, jü jíbapo béchïbo jíapsihuame: Enchi bem täyanakëhui, huaka huépülaik éntok tua lütüriapo Diosta, éntok juka Jesucristota, em äbo bíttuakähui.

⁴ 'Ínapo ímï buíapo aneka loriapo enchi úttilek. Béjane ä chúppak, juka tékilta em nee yáa sáhuëhui.

⁵ Én éntok, ín Átchay, loriapë nee úttile em anëpo, huaka loriata émomak ín jípurekähui, ániata kee yáahuay naateka.

⁶ 'Em téhuamne am täyatuala, jume yoremem ím ániapo em nee mákkim. Émpë am átteaka nee am mákkak, éntokim em noki ëriak.

⁷ Énim jünéaka tahuala, símeta juka em nee mákki emo bétana huëhui;

⁸ bueituk huaka nokta em nee mákakäu nam téjhuak. Bempo éntok ä mabetak, éntokim lütüriapom jünëiak emo bétana ín huëhui, éntokim enchi nee äbo bíttuakäu súale.

⁹ 'Ínapone áme béchïbo emou nooka. Kanne huame huate ím ániapo aneme béchïbo nooka, ál-la huame em nee mákakäu béchïbo; bueituk émpë am átteak,

¹⁰ éntok simeta huaka ín átteakäu, émpë ä átteak, éntok juka em átteakäu, ínapone két ä átteak; éntokne áme béchïbo úttilhuak.

¹¹ 'Ínapone kaa ím ániapo tahuanake; të ímëi ál-la ím ániapo taahua; ínapo éntokne emou huéiye. In Átchay, empo tühuay tápuni. Jume nee enchi mák-rim, em úttearaë am éeria, bempörim náu huépülaitunakë béchïbo, itom náu huépülaitukä bénasi.

¹² Ínapone em téhuam úttiarimmey am suayak, ímí ániapo ámemak aneka. Huame em nee mákakäune suayak, éntok kaabe áu tärük, hua áu ä tärünakë béchïbo usiari jïbba, juka jïojterita át chúpñakë béchïbo.

¹³ 'Tëne én emou huéenake; éntokne junëli nooka, ím ániapo aneka, juka ín al-leeri bempörimmet yúmalasi ayunakë béchïbo.

¹⁴ Ínapo huaka em noki ámeu nok-la; éntok jume ím ániapo aneme am omtia, bempörim kaa ím ániapo jometukä béchïbo, bueituk ínapo két kaa ím ániapo joome.

¹⁵ Kanne ímí ániapo enchi yeu am huéria ïaaka nooka, ál-la juënaraata bétana enchi am suaya ïaaka.

16 Katim ím ániapo joome, ín kaa ím ániapo jometukä bénasi.

17 Santosë am jíapsitua, em noki; tua lütüria.

18 Ím ániau em nee bíttuakä bénasi, ínapone két áman am bíttua, jume ániat jíápsammehui.

19 Ínapone bempörim béchïbo santosi jíápsa, bempörim lütüriapo santosi am jíápsinakë béchïbo.

20 'Kanne ímëi béchïbo jíba nooka, ál-la bempörim nokay, nee súalnakeme béchïbo kétchi,

21 símem náu huépülatunakë béchïbo, itom náu huépülatukä bénasi. Empo, ín Átchay, ínochi, ínapo éntok émochi; junëlim két itomak huépülatunake, jume ím ániapo aneme ä súalnakë béchïbo, enchi nee äbo bíttuakä bétana.

22 Huaka loriata em nee mákakäu, ínapone két am mákkak, bempörim náu huépülatunakë béchïbo, itom náu huépülatukä bénasi.

23 Ínapo ámechi, empo éntok ínochi, bempörim yúmalasi huépülatunakë béchïbo, jume ím ániapo aneme jüneenakë béchïbo, enchi nee äbo bíttuakä bétana, éntok enchi am nákekähui, em nee nákekä bénasi.

24 'In Átchay, jume em nee mákakäune ín anëpo két ínomak am an-ia, huaka loriata em nee mákakäu am bínnakë béchïbo; bueitukë nee nákkek, béja ketune juka ániata kee jee yáahuay naateka.

25 Lútula huëpo Achayhuari, huame ím ániapo joome katim enchi täyala, të ínapo

enchi täyala. Ímëi éntok jüneiya em nee äbo bíttuakähui.

²⁶ Éntokne em téhuam am täyatuala enchi jabétukähui, éntokne jíba am täyatebonake, bueïtuk jü em nee nákekau ámet am ayunakë béchïbo, ínapo éntok ámechi.

18

Jesús pereesotehuak

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Jesús íkai noksuka yeu siika, ä discíipulommaki, áman jakia Cedrón ti téhuaakau huáytana bíchaa, huam huertata órekaïpo; huämi kibakek ä discíipulommaki.

² Éntok Judas kétchi, huatem mampo ä toijnakëihui, áma täyay, bueïtuk Jesús juebénasi ä discíipulommak ámam náu yayajay.

³ Huanäi Judas áman yepsak, juebena sontarom huériaka, éntok tiöpopo alguacil tékilta joame. Jume pariseerom éntok tiöpopo chë nésahueme áman am bíttualatukay. Machiriaka, kúkutaka, éntok esparakam áman yájjak.

⁴ Të Jesús, simeta juka áu huénakemta jüneriaka, bát ámeu yeu kíkteka, ínel ámeu jiaahua:

—¿Jábetasem jaria?

⁵ Huanärim ínel ä yómmiak:

—Juka Jesús Nazarenota.

Jesús éntok ínel ámeu jiaahua:

—Ínapone ájäria.

Judas éntok ámemak huéiyey, hua bem mámpo ä tóijnakeme.

⁶ “Ínapone ájária” tä jiaj, amayim sájaka buíapo huáttek.

⁷ Jesús júchi éntok am natemajek:

—¿Jábetasem jaria?

Bempo éntok ínel ä yómmiak:

—Juka Jesús Nazarenota.

⁸ Huanäi Jesús ínel am yómmiak:

—Enchimne téjhuaasula ín ájáriatukähui.

Nechem jariátek, ímërem tójja; éläpom sákanake.

⁹ Íkäi nookak, huaka ä noki ä nokakäu chúpnaکہ béchibo: “Huame em nee mákakäu, huépülak júnene kaa táruk.”

¹⁰ Huanäi jü Símon Peero, ejparam yeu huíkeka, huaka tiöpopo chë néshuemta sáhuëu bátatana náka chúkti mámakok. İri éntok Malco ti téhuaakay.

¹¹ Huanäi Jesús Perotau ínel jiaahua:

—Em ejparamë huaka bea bóosapo kibacha.

Juka vaasota ín Áchay nee mákakäu, ¿jachune kaa ä jínake jáni?

*Jesús sumo sacerdoteta mámpo tóijhuak
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)*

¹² Huanäi huame sontarom, jü tribuno yäura, éntok jume alguacilim sáhuëhui, Jesústam buíseka ä súmmak.

¹³ Huanärim bát huëpo Anástau yeu ä tójjak; bueítuk ikäri Caifás ä asëbuakay. Huäri huásuktiapo Caifás sumo sacerdotetukay.

¹⁴ Jü Caifás ínel jume judío yäuchimneu nok-latukay, huépul yoremta muknakeu türinake tiaka, jü pueblota béchibo.

Peero Anásta tebatpo aaney

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Huanärim Jesústa sáu kaatey, jü Símon Peero éntok senu ä disciipulo. Íkái disciipulota éntok sumo sacerdote ä täyay. Huanäi Jesústamak ä tebat jóapo kibakek;

¹⁶ të Peero éntok päkun puertata bíá aaney. Huanäi jü disciipulo sumo sacerdoteta täyäu yeu siika. Huanäi huaka jámut puertata suayamtau nokaka, juka Perota áman kibaktuak.

¹⁷ Huanäi jü puertata suayame Perotau ínel jiaahua:

—¿Émpë két jü yoremta disciipulo?

Huanäi áapo ä yómmiak:

—Èe, kanne ájaria.

¹⁸ Ámam jábuekay, huame áma sáyhuame éntok huame alguacilim. Náalatakam súkkähuey, bueituk sébiakay. Peero éntok két ámemak áma huéeka súkkähuey.

Anás juka Jesústa temajek

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Huanäi jü sumo sacerdote Jesústa temajek, ä disciipulom bétana éntok jita am majtiähui.

²⁰ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Ínapo simem jíkkajäpo huame géntemneu nok-la. Jíbane jum sinagogapo éntok tiöpopo

am majtiala, jum sime judíom náu yayájäpo.
Kaitane éhuil nok-la.

²¹ ¿Jatchiake nee temaje? Huame nokta
jíkkaij-lamë temaje jítasune ámeu nok-la.
Bempo jüneiya jita ín ámeu nok-latukähui.

²² Juka Jesústa ínëli nónokak, senu alguacil
áma anëhui ä chóchonak, ínel jíaka:

—¿Jachë ínel ä yómmia, juka sumo
sacerdoteta?

²³ Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Kaa türík nee nónokak, nokäe, ¿jáksu kaa
türi jü ín nokakähui? Të tühuata nee nokay,
¿jatchiake nee chónna?

²⁴ Huanäi Anás súmata, Caifás sumo
sacerdotetau ä bittuak.

Peero Jesústa kaa áu täya tíiya

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Jü Peero tájimmeu huéeka súkkähuey,
huanäi nátemaijhuak:

—¿Jachë empo két ä discípulommak huéiye?

Huanäi áapo am yómmiak:

—Ëe, kanne ájaria —tiahua.

²⁶ Senu éntok sumo sacerdoteta sáhuëu
Perota náka chúktiakäu huahuaji ínel áu
jiaahua:

—¡Enchine bíchakam téнна, áman huertapo
áamak enchi aneyo!

²⁷ Peero éntok júchi kaa áu ä täya tíaka
nookak. Huanäi sep jü totoröra kúkusek.

Jesús Pilaatotau yeu tóijhuak

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Jesústam Caifásta jóapo yeu núk sájjak, palacio romaanou bíchaa. Ketune kethueytukay. Huanäi palaciohuim kaa kiímuk, bem jiöri bárë béchïbo, pájcua buähuamta buä báreka.

29 Huanäi jü Pilaato ámeu yeu sika ínel ámeu jiaahua:

—¿Jíta betanasem ä nätua, íkã yoremta?

30 Huanärim ínel ä yómmiak:

—Íkã yoremta kaa juënak yáalatukte kaa em mámpo ä tóij éiyey.

31 Huanäi jü Pilaato ínel ámeu jiaahua:

—Emem ä huériaka, enchim ley nésahue páman ä yáuhua.

Judíom éntok ínel ä yómmiak:

—Ítapo kaita lütüriata mákki, jábeta itom mënakë béchïbo.

32 Inëlim jiaahuak, Jesústa nokakäu chúpnaکہ béchïbo, am jünee ïaaka jáchin ä muknakëihui.

33 Huanäi jü Pilaato júchi palaciou kibakeka, Jesústa núnuka ínel áu jiaahua:

—¿Jachë empo jume judíommeu Rey?

34 Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—¿Jachë empo em éäpo ínel jiaahua, o tattäbuika ino betana ínel emou jiaula?

35 Pilaato éntok ínel ä yómmiak:

—¿Jachu ínapo judío? Huame em pueblopo joome éntok huame sacerdotem chë nésahueme ín mámpo enchi tóij-la. ¿Jítasë yáala?

36 Jesús ä yómmiak:

—Jü reytaka ín nésahueu kaa ímĩ ániapo joome. Të reytaka ín nésahueu ímĩ ániapo jométuk, jume ín sáhuëu nássua éiyey, kaa judíom mámpo ín tóijna béchibo. Të hua reytaka ín nésahueu kaa ímĩ joome.

³⁷ Huanäi jü Pilaato ínel áu jiaahua:

—¿Huanäisu empo reytaka nésahue?

Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Empo reytaka nee nésahue tíiya. Ínapo iári béchibo yeu yoremtula, éntokne iári béchibo ím ániapo yebij-la, lütüriata bétana ín noknakë béchibo. Síme huame lütüriat kateme ín nokim jíkkaja.

³⁸ Huanäi Pilaato ínel áu jiaahua:

—¿Jítasa jüri lütüria?

*Jesústa muknakeu bétana bette nooki at chupari
(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)*

Íněli jiausuka júchi yeu siika, judíommehui.
Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Kaita kúlpata nee át téula.

³⁹ Të eme ínel ä boojoria, pájcuapo senuk ín búttianakëhui. ¿Jachem juka judíommeu Reyta nee búttia íaa?

⁴⁰ Huanäi júchi bemélasí simetaka nónokak, ínel jíaka:

—Júkai ee, Barrabásta ál-la.

Jü Barrabás éntok lak-rontukay.

19

¹ Huanäi Pilaato, Jesústa nüka ä bépsutebok.

² Jume sontarom éntok huíchata huiköpäaka, ä coroona yáaka, kóbat áachä yétchak. Huanärim lilata ä sánkotuak;

³ éntokim ä chónaka, ínel áu jiaahuay:
—¡Jál-la maachi, judíommeu Rey!

⁴ Huanäi Pilaato júchi yeu sika ínel ámeu jiaahua:

—Áachem suuhua, enchimmeune yeu ä tójja, enchim jüneenakë béchibo kaita juénak ín át teähui.

⁵ Huanäi yeu siika jü Jesús, huíchata coroonaka éntok lilata sánkoka. Huanäi jü Pilaato ínel ámeu jiaahua:

—¡Ímí huéiyek, ï oöou!

⁶ Huanäi huame Sacerdotem chë nésahueme éntok áma alguacilim ä bíchaka, söti tēka, ínel jiaahua:

—¡Kúrusichë ä popona! ¡Kúrusichë ä popona!

Pilaato éntok ínel ámeu jiaahua:

—Emem ä huériaka kúrusit ä popona, bueítuk ínapo kaita kúlpata át téuhua.

⁷ Huanäi jume judíom ínel ä yómmiak:

—Ítapo senu leyta jípure, éntok júri leyta jiäpo ámani, úttea ä muknakēhui, bueítuk áapo áu Diosta Üusí tíiya.

⁸ Jü Pilaato íkai jikkajaka, chë júne máuj táytek.

⁹ Huanäi júchi palaciou kibakeka, Jesústau ínel jiaahua:

—¿Jákusë joome?

Të Jesús kaa ä yómmiak.

10 Huanäi jü Pilaato ínel áu jiaahua:

—¿Jachë nee kaa yommiak? ¿Jachë kaa jüneiya yäurata ín jípurëhui, kúrusit ín enchi poponakë béchïbo, éntok enchi búttia béchïbo?

11 Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Kaitë yäurata jípu éiyey nee béj-reka, kaa jikat bétana ä máktuko. Júntuk hua em mámpo nee yéchakame chë júne Dios bejrim jípure.

12 Huanäi naateka jü Pilaato ä búttia báreka éiyay. Të jume judíom jïba söti nokaka, ínel jiaahuay:

—Íkäre búttiakätek, ¡kaa Césarta amigok! Huä jábe áu rey joame, Césarta béj-rekam kaate.

13 Huanäi jü Pilaato íkái jíkkajaka, juka Jesústa päkun yeu núk sika, yäurata yeyesäpo yejte, huam Enlosado ti téhuaakapo; yorem nokpo éntok téta chíbelay tíau báare.

14 Kabara jísobahuakä pajko buähuäu, senu taahuari áu bëyey. Huäri taahuarit lúl-la kátekay. Huanäi judíommeu ínel jiaahua:

—¡Ímï aane, jü enchimmeu rey!

15 Të bempo chayeka ínel jiaahuay:

—¡Yehuë ä huéria! ¡Yehuë ä huéria!
¡Kúrusichë ä popontebo!

Pilaato éntok ínel am yómmiak:

—¿Jachem juka enchim rey kúrusit nee popon íaa?

Huanäi jume sacerdotem nésahueme ínel ä yómmiak:

—Kaabetate éntok reyek, ¡Césarta jïbba!

¹⁶ Huanäi bem mámpo ä tójjak, kúrusichä poponnä béchibo. Huanärim Jesústa núk sájjak.

Jesús kúrusit poponhuaka muukuk
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Jesús éntok ä kúruj püakteaka yeu siika, Calaverau bíchaa, hebreo nokpo éntok Gólgota. (Yorem nokpo éntok mukila kóba káuhui tíau báare.)

¹⁸ Huämirim kúrusit ä poponak, éntok guoyim áamaki; huépülaka míkötana, senu éntok bátatana, Jesús éntok áme násuku.

¹⁹ Huanäi Pilaato titulo jiojteta yáaka, kúrusit ä yétchak; huäri jiojteri ínel jiaahuay: “Jesús Nazareno, judíommeu Rey.”

²⁰ Huanäi juebena judíom íkái jiojteta nokak, bueituk jum Jesústa kúrusit poponhuakapo buere jóära kaa mékka taahuay. Huäri jiojteri éntok, hebreo nokpo éntok griego nokpo éntok latín nokpo jiojtetukay.

²¹ Huanäi jume sacerdote judíom chë nésahueme Pilaatotau ínel jiaahua:

—Judíommeu Rey të kaa ä jiojte; ál-lë ínel ä jiojte: “Áapo judíommeu áu Rey tíiya.”

²² Pilaato éntok ínel am yómmiak:

—Huä ín jiojtekähui, béja jiojteri.

²³ Huanäi jume sontarom juka Jesústa kúrusit poponsuka ä sánkohuam nüka, naikisim ä chúktiaka, náchá näikimtek. Juka béppa sánkota éntokim nüka. Huäri éntok kaa náu jüiktukay; senu huëpo síme náu jíjoatukay, jikat naateka kóm tájti.

24 Huanärim ínel náu jiaahua:

—Katta näikimtenake, ál-late náu ä jätenake; jábe tua áamak tahuanake.

Íri ínëli siika, juka Diosta noki jïojteri chúpnaکہ béchïbo, ínel jáamta: “Juka ín huáijhua súpem nat näikimtek, éntok ín béppa súpem éntokim náu játek.” Júnëlim ä yáuhuak, jume sontarom.

25 Jesústa kúruj náapo ä áyehua áma huéekay, éntok ä áyehua ákoro, éntok jü María Cleofasta juubi, éntok María Magdalena.

26 Huanäi jü Jesús, ä áiye bíchaka éntok ä disciipulo chë ä nákeu két áma anemta, ä áyebeu ínel jiaahua:

—Empo, jámmut, jümü aane jü em ásoa.

27 Chúkula ä disciipulobeu éntok ínel jiaahua:
—Jümü aane jü em áiye.

Huäri taahuarit naateka jü disciipulo ä jóapo ä mabetak.

Jesús muukuk

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Chúkula íkai simsukäpo, jü Jesús, jünéaka simeta chúpilatukähui, ínel jiaahuak, juka Diosta noki jïojteri chúpnaکہ béchïbo:

—Bäi mukene.

29 Vaaso vinagrey tápunika áma mánekay. Huanäi bempo vinagrepo esponjata kómoniaka, kútachä sümaka tempä órieriak.

30 Jesús, juka vinagreta jïosuka, ínel jiaahua:

—Béja chúppuk.

Huanäi kóm kóbateka muukuk.

Jesús sánä chakäku naa búrujti sóahuak

31 Pájcuata béchïbo jita nau toijhuayo senu taahuarita bëye béchïbo, huanäi jume judíom jimyore táapo jume kókkolam takahuam kaa kúrusimet am tahua ïaaka, bueítuk ïri taahuari tüisi yörisi machiakay. Huári béchïbom Pilaatotau kimuka áu nookak, guók óttam am kóttiria ïaaka, kóm am jóaná béchïbo.

32 Huanäi jume sontarom áman yájaka, huépülak bát guók kóttiak, alë bénasi huaka senuk két áamak kúrusit poponta.

33 Huanärim Jesústau yájaka béja ä mukilatukäu ä bíchaka, katim ä guók kóttiak.

34 Të senu sontaro ä lansammea sánä chákäku naa búrujti ä sóiyak. Huanäi sep ójbo át yeu búitek, éntok bäam.

35 Ä bíchakame íkai nooka; ä nokäu éntok lütüria. Áapo éntok jüneiya lütüriata áu nokähui, enchim két ä súalnakë béchïbo.

36 Bueítuk ínëli yeu siika, juka Diosta noki jïojteri chúpnekë béchïbo, ínel jíamta: “Kaita ä ótahuam kóttiatunake.”

37 Éntok két täbui jïojteri ínel jiaahua: “Akim ä bínnake, huaka naa búrujti lansammea sóata.”

Jesús mäahuak

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Chúkula simeta íkai simsuko, José Arimatea pueblopo joome, éhuil Jesústa disciipulotukay jume judíom májhueka, Pilaatotau nookak licenciata áu aahuakä, juka Jesústa takaahua núk sim báreka. Pilaato éntok ä licenciak. Huanäi ä núk siika, juka Jesústa takaahua.

³⁹ Jü Nicodemo, hua bannaataka Jesústau tukaapo nóitekaihui, két áma yepsak, juka mirra éntok áloe náu kütilata huériaka, batte cuarenta kilotukay.

⁴⁰ Huanärim Jesústa takaahua nüka, sábanampo áa bitiak perfumeta át huáttiaka, jume judíom kókkolam mamähua, bem ä boojoria pámani. ⁴¹ Huerta áma órekay, jum kúrusit ä poponhuakapo. Ími éntok ánimata mäa béchibo guójöria bemelataka áma buéjtukey; huämiri kaabe jee mäahuay.

⁴² Imiri judíom pájcuca yabahuakä jita nau toijhua béchibo, éntok juka ánimam mamähuäpo kaa mékka óreka béchibo, Jesústam huämi mäak.

20

Kókkolam násuk jíabitehuame

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Júnakoy lominko táapo, jü María Magdalena kethueysu ánimam mamähuäu bíchaa siika, ketune ili kútkuako; huanäi juka tétata áy ä páttiari mékka bíaktiata bitchak.

² Huanäi búiteka ámeu yepsak Símon Perotahui, éntok huä disciipulo Jesústa nakéibehui. Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Juka Señortam jum ánimam mamähuäpo yeu núk sákala, éntokte kaa jüneiya jákun ä tóijhuakähui.

³ Huanärim ánimam mamähuäu bíchaa sájjak, jü Peero éntok jü senu disciipulo.

⁴ Náhuim teenney, të jü senu disciipulo chë úttia búitek Perota béppa; huanäi áapo bát áman yepsak.

⁵ Huanäi áman kóm sika, jume sábanam áma órekame bitchak, të kaa tua huáijhua kibakek.

⁶ Huanäi Símon Peero áa sáú áman yepsak. Huanäi ánimam mamáhuäpo guójöriau kibakeka, jume sábanam áma órekame bitchak;

⁷ éntok jume sánkom Jesústa kóbat ámey bítiatukaihui. Ímei kaa sábanammak órekay, ál-lam náu tóttiataka sékänä órekay.

⁸ Huanäi hua senu disciipulo két áman kibakek, huam ánimam mamáhuäu bát yepsakame. İri Jesústa jiabitekau bíchaka, huanäi ä súsuaalek.

⁹ Të jiojteritachim kee jee jüneiyay, kókkolam násuk ä jíabitenakeu úttiatukaihui.

¹⁰ Huanäi jume disciipulom nóttek, huame ámemak anemmehui.

Jesús María Magdalénatau áu yeu machiriak (Mr. 16:9-11)

¹¹ Të María, kókkolam mamáhuäpo päku aneka, buaanay. Huanäi buanakasu kóm reemtek, ánimam mamáhuäu guójöriau bit báreka.

¹² Huanäi guoy ángelesim totösalik sánkoka áma jokame bitchak, seenuk ä kóbaka bökai bétana, seenu éntok ä guókeka bökai bétana, huam Jesústa takaahua tektukaipo.

¹³ Huanärim ínel áu jiaahua:

—Empo jámmut, ¿jatchiakasë buaana?

Áapo éntok ínel am yómmiak:

—In Señortam núk sájjak; én éntokne kaa jüneiya jákun ä tóijhuakähui.

¹⁴ Ínëli jiausuka, kúakteka Jesústa áma anemta bitchak; tē kaa jüneiyay ä Jesústukaïhui.

¹⁵ Jesús ínel áu jiaahua:

—Empo jámmut, ¿jatchiakasē buaana? ¿Jábetasē jaria?

Áapo éntok, jü huertata suayame jáni tí eäka, ínel áu jiaahua:

—Señor, empo ä núk simlatuk, nechē téjhua jákun em ä tóij-latukähui. Ínapone áman ä nūka ä núk sim báare.

¹⁶ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—¡María!

Áapo éntok kúakteka ínel áu jiaahua:

—¡Raboni! —Maestro tiau báare.

¹⁷ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Katē ínot mámma, bueituk ketunene kee ín Áchaybeu jikau siime. Tē jume ín sailammehuē sika am téjhua: “In Áchaybeu éntok enchim Áchaybeune jikau huée báare, ín Diostahui éntok enchim Diostahui.”

¹⁸ Huanäi María Magdalena áman siika, jume discípulommehui, juka nokta ámeu huériaka Señorta ä bil-latukä bétana, éntok áapörík, Señorta, ínel áu jákähui.

*Jesús ä discípulommeu áu yeu machiriak
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

¹⁹ Huanäi huäri lominko taahuarit tukariu yúmay, jume discípulom judíom májhueka náu rúktilatukam puertam páttialatukay.

Huanäi Jesús ámeu yeu machiak. Huanäi áme násuk kíkteka, ínel ámeu jiaahuak:

—Yánti ehume enchimmaktunake.

²⁰ Ámeu tebotesuka, mámam am bíttuak, éntok sánärim lansammey ä sóahuakäpo. Huanäi jume ä discípulom tüisi al-lëiak, juka Señorta bíchaka.

²¹ Huanäi Jesús júchi ínel ámeu jiaahua:

—Yánti ehume enchimmaktunake. Juka ín Áchay nee äbo bíttuakä Bénasi, ínapone két enchim áman bíttua.

²² Íkai noksuka am pujtiaka, ínel ámeu jiaahua:

—Espíritu Santotem mabeta.

²³ Huame jábem Dios bejri béchibo enchim jiokorekäu jiokoritunakemme; huame jábem Dios bejrim béchibo enchim kaa jiokorekäu, katim jiokoritunake.

Jü Toomas kaita súalëra

²⁴ Të jü Toomas, doocemmak näikiatukaihui, Guoguöri tíame, kaa ámemak aaney, Jesússta ámeu yeu machiako.

²⁵ Huanäi huame huate discípulom ínel áu jiaahua:

—Juka Señortate bitchak.

Áapo éntok ínel ámeu jiaahua:

—Kanne jum mámpo laavosim át jábuekaïpo señam bichätek, éntok kaa huam laavosim át jábuekaïpo át sütuttek, éntok huam sánärim chákäku lansammey ä sóapo kaa át mántekateko kaibune ä súalnake.

²⁶ Chúkula guoj naiki taahuarim huéy áma huáijhuam aaney, Toomas éntok ámemaki. Huanäi Jesús áma yepsak, jume puertam éntok páttiatukay. Huanäi áme násuk kíkteka ínel ámeu jiaahua:

—Yánti ehuame enchimmaktunake.

²⁷ Huanäi Tomastau ínel jiaahua:

—Ímire ínot sútute, éntoke ín mámam bitcha; éntoke ínot mámte ín sánärim lansammey sóapo. Katè kaita súalera. ¡Nechè súale!

²⁸ Huanäi Toomas ínel ä yómmiak:

—¡In Señor, éntok ín Dios!

²⁹ Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—Toomas, em nee bíchakä béchibë nee súale. ¡Diosta tü erimmeyim tápuni, huame kaa nee bíchaka nee súaleme!

Jume librom jita béchibotukähui

³⁰ Jesús juebena señaalim yáuhuak, chë ímëi béppa, jume ä discípulom bíchäpo; huámëi éntok katim ímëi libropo jiojteri.

³¹ Të ímëi jiojtehuak enchim ä súalnakë béchibo, juka Jesústa Cristotukähui, hua Diosta Üusi, bueituk ä súaleka enchim jíapsinakë béchibo, áapörik téhuampo.

21

Jesús guoy búsan discípulommeu áu yeu machiriak

¹ Chúkula Jesús júchi ä discípulommeu áu yeu machiriak, Tiberia bahue mayoachi. Ínëli yeu siika:

² Náhuim aaney, jü Símon Peero, Toomas jü Guoguöri tíame, Natanael pueblo Caná Galiléa buiärapo joome, jume Zebedeota üusim, éntok huate guoyika ä disciipulohuam.

³ Símon Peero ínel ámeu jiaahua:

—Kúchumne buíj báare.

Bempo éntok ínel ä yómmiak:

—Ítapo két émomak kat báare.

Huanärim canoapo jámuka sájjak. Të huäri tukaarit kaitam buíssek.

⁴ Béja matchuu bíchaa, Jesús ámeu yepsak, jum bahue mayoachi. Ä disciipulohuam éntok kaa ä täyay, ä Jesústukaihui.

⁵ Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Uusim, ¿jachem jita jípure buä máтчik?

—Ëe —tim áu jiaahua.

⁶ Huanäi ínel ámeu jiaahua:

—Canoata báta bétanem jítërim jímma; huanärem kúchum buíjnake.

Huanärim áman am jímmaaka, kara yeu am huíkkey, yún kúchum bem játiakä béchibo.

⁷ Huanäi hua disciipulo Jesústa nákeïhui, Perotau ínel jiaahua:

—¡Jü Señor!

Símon Peero, Señorta jíay ä jíkkajaka, ä sánkohua huikojtek, bueítuk áu ä úhuaalatukay. Huanäi bäau áu jímماك.

⁸ Huanäi jume huate disciipulom canoamak yeu yájjak, jítërim kúchummea tápunik huík sákaka; bueítuk kaa mékkatukay jum bahue mayoahui, jíba tua cien meetrotukay.

⁹ Buáhauim kóm chépteka óbam téuhuak, éntok huépü kúchuta áma béppa tekta, éntok páanim áma órekame.

¹⁰ Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Jume kúchum enchim buísekáhuem äbo huéria.

¹¹ Huanäi jü Símon Peero áma jámuka jume jítërim buíau yeu huíkkëk, ciento cincuenta áma báij buere kúchummaki; të am juebenamtuk junne, jume jítërim kaa síutek.

¹² Huanäi Jesús ínel ámeu jiaahua:

—Äbem sájaka jibuä.

Jume discípulom bem át guómtia béchibo, kaabe ä temajek ä jábétukaihui, jünéaka ä Señortukaihui.

¹³ Huanäi Jesús áman sika jume páanim nüka am miikak. Alë bénasi kúchuta këtchi.

¹⁴ Iri béja jü bájikuntuka huéiyey, juka Jesústa ä discípulommeu áu yeu ä machiriähui, kókkolam násuk jáabitesulataka.

“In kabaramë suaya”

¹⁵ Huanäi jibuäsukam jü Jesús Símon Perotau ínel jiaahua:

—Símon, Jonásta üusi, ¿jache empo chë nee nákke, ímëi béppa?

Huanäi ínel ä yómmiak:

—Jehui, Señor; émpë jüneiya enchi ín nákéhui.

Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—In kabaramë suaya.

¹⁶ Júchi éntok guosa huëpo ínel áu jiaahua:

—Símon, Jonásta üusi, ¿jache nee nákke?

Peero éntok ínel ä yómmiak:

—Jeehui, Señor, empo jüneiya nee enchi nákéhui.

Huanäi ínel áu jiaahua:

—In kabaramë suaya.

¹⁷ Bájikun huëpo ínel áu jiaahua:

—Símon, Jonásta üusi, ¿jache nee nákke?

Huanäi jü Peero kaa al-lëiak, báisi junëli áu ä jíakä béchïbo. Huanäi ínel ä yómmiak:

—Señor, émpë sïmeta jüneria; émpë jüneiya enchi ín nákéhui.

Jesús éntok ínel áu jiaahua:

—In kabaramë suaya.

¹⁸ Tua lütüriapone ínel emou jiaahua: Jübua yötuke empo emo sásankotuay, éntoke em huée bárëu bíchaa sisimey; të béja ölatuka, em mámamë rutuktianake, éntok täbuika enchi sánkotuanake, éntok kaa em huée bárëu bíchaa enchi huériunake.

¹⁹ Ínëli nokaka ä jüneetebok, jáchin mukuka Diosta ä úttílnakëihui. Íkai noksuka ínel jiaahua:

—¡Ino sáukë huéiye!

Huä discipulo chë nákhuame

²⁰ Jü Peero, amáu remteka, juka discipulota Jesústa chë nákéu bitchak, áme sáu huémta, hua áman tukaapo jïbuähuay át huijjüteka kátekäihui, ínel áu jíakäihui: “Señor, ¿jábesu hua enchi nénkinakeme?”

²¹ Peero ä bíchaka Jesústau ínel jiaahua:

—Señor, ¿ïsu? ¿Jítasu áu huéenake jáni?

²² Jesús éntok ínel ä yómmiak:

—Ínapo ínel éätek, áapörík tahuanakeu júchi ín yepsäu tájti, ¿jitasë áma täru? Émpë ino säu huéiye.

²³ Huanäi ïri noki chíbejtek jume hermaanom násuku, huákäi disciipulota kaa muknakëihui. Të Jesús kaa junëli jiau báarey jiöbe, ál-la ínel jiaahuak: “Ínapo ínel éätek áapörík tahuanakeu júchi ín yepsäu tájti, ¿jitasë áma täru?”

²⁴ ïri ájaria jü disciipulo íäri bétana nokakame, éntok íäri bétana jiojtekame; éntokte jüneiya, ä nokihua lütüriatukähui.

²⁵ Jesús huatek juebenak yáuhuak. Huámëi hueuhuëpulaka nátepua jiojtetukätek, ínenne éiya, jamak ím ániapo júnem kaa beeki éiyey, huame librom jiojterim. Júnentunake.

cvi

Mayo

Mayo: Diosta nooki yorem nokpo New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mayo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 May 2026 from source files dated 13 May 2025

84020f7b-8f34-5f65-803f-a2c6c92b92ea